

PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN
VERGADERING VAN 24 JUNI 2026

Inhoud

1.	Opening en mededelingen	2
2.	Bespreekpunten	3
A.	Provinciale Jaarstukken 2025	3
3.	Mondelinge vragen.....	26
4.	Hamerstukken	29
5.	Ingekomen brieven.....	30
6.	Notulen voorgaande vergadering van 27 mei 2026	30

PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN VERGADERING VAN 24 JUNI 2026

Voorzitter: de heer F.J. Paas

Griffier: de heer D. Schuldink

Aanwezige 42 leden Provinciale Staten: de heer D.D. Akloe (PVV), mevrouw A.H. Bakker (SP), de heer E.J.M. Bakker (Groninger Belang), mevrouw P.H. Benjamins-Van Oudheusden (D66), de heer B. de Boer (GroenLinks), mevrouw M.E. Bosman (BBB), mevrouw W.S. Brilstra (VVD), mevrouw A.G. Brinkman-Oudman (ChristenUnie), mevrouw F. Buigel (D66), mevrouw T.M. Donker-van der Vinne (ChristenUnie), de heer A. Drenth (BBB), de heer J.L. Epema (FvD), mevrouw F. Feenstra (SP), de heer A.J. Feitsma (GroenLinks), de heer D.J. de Grooth (Groninger Belang), de heer J..J. Hiemstra (VVD), de heer S.P. Honselaar (PvdA), de heer D.J. Hoogers (ChristenUnie), de heer I.J.V. Huizinga (GroenLinks), de heer R. Joling (PvdA), de heer K.W. de Jong (BBB), de heer A.J.M. van Kesteren (PVV), de heer J.P. Loopstra (PvdA), de heer H.A. Marquart Scholtz (BBB), de heer J.C. Meijer (BBB), mevrouw W.Z. Muilwijk-Wieringa (BBB), de heer H. Nieboer (BBB), de heer W.J.J. Peters (BBB), mevrouw L. Reinink (Volt), mevrouw J.E. Roelfszema (GroenLinks), mevrouw K. Rutgers-Swartjes (CDA), de heer M.O. Scheeringa (BBB), mevrouw B. Schepel (BBB), mevrouw S.D. da Silva Pinto (PvdA), de heer F.E. Smelt (BBB), mevrouw E. Stolk (PvdA), mevrouw E. E. Struiving (GroenLinks), mevrouw M. Visser (PvdD), de heer S.F.A. Wiegman (BBB), de heer R.W. de Wit (CDA), mevrouw E.J.M. Zondag (Groninger Belang), de heer A. Zwart (Partij voor het Noorden)

Afwezig: mevrouw S.D. ten Hoeve (PvdD)

Aanwezige leden Gedeputeerde Staten: de heer E.J. Bennema, mevrouw M.E. van Dijken, de heer F.J. Paas, de heer P. Roemers, mevrouw H.T. Siersema-Orsel, mevrouw S. Top, de heer L.H.G. Wenneger

Afwezig: ---

1. Opening en mededelingen

De VOORZITTER: Ik open de Statenvergadering.

De temperatuur buiten is hoog. Het gaat er hier al eeuwenlang heet aan toe, dus er is eigenlijk niks ongewoons aan de hand vandaag. Ik heet u welkom en wens iedereen een heel goede en fijne vergadering.

We hebben een quorum. Dat gezegd hebbend, mevrouw Ten Hoeve heeft zich afgemeld en de heren De Jong en Drenth komen wat later. Maar die tellen daarna wel degelijk mee voor het quorum.

Regelen werkzaamheden en vaststelling agenda

De VOORZITTER: Ik stel voor om de agenda even door te lopen. Die is heel recent nog gewijzigd. Want we zijn hier in huis gewend om afscheid te nemen van Statenleden die weggaan – Richard Joling heeft zijn vertrek aangekondigd – en nieuwe Statenleden te installeren. Dat doen we meestal aan het begin van de vergadering. Maar nou wil het nare toeval dat de heer Boer door zijn rug is gegaan en ook vrij heftig. Wij wensen hem sterkte en dat betekent dat het hem niet lukt om hier vandaag fysiek te verschijnen. Dat is wel nodig voor de installatie. Wij hebben Richard Joling bereid gevonden om tot het eind van deze vergadering hier bij ons te blijven. Dus dan lijkt me het gepast om zijn afscheid aan het eind van deze vergadering te doen. En voor de goede orde: je bent Statenlid totdat je opvolger is geïnstalleerd. Dus wij rekenen ook de komende week op de heer Joling. De rest van de warme woorden komt aan het eind.

Dames en heren, de agenda. Er zijn drie mondelinge vragen aangekondigd. Van de SP over kerncentrales, van de Partij voor het Noorden over ambulancezorg en van GroenLinks en de Partij van de Arbeid over de verdwenen aardbevingsdossiers. Die mondelinge vragen komen zoals gebruikelijk na de besprekingspunten – of ja, in dit geval hét besprekingspunt. Want we hebben alleen de

Provinciale Jaarstukken 2025 op de agenda staan. En aan het eind van de agenda hebben we de hamerstukken, ingekomen brieven, notulen van de vorige vergadering: u kent de ingrediënten.

De gebruikelijke spreektijd is twee minuten voor een regulier bespreekpunt en in het presidium is bedacht – dat neem ik dan maar over – dat zes interrupties per fractie wel voldoende zouden moeten zijn. Bent u dat met mij eens? Dat is het geval.

Dan stellen we zo dus de agenda, de spreektijd en het aantal interrupties vast.

[Agenda conform vastgesteld]

2. Bespreekpunten

A. Provinciale Jaarstukken 2025

De VOORZITTER: Dan komen tot het bespreekpunt van vandaag, de Jaarstukken. Er was een Statencommissie, langdurig, twee weken geleden. Daarin hebt u het College uitgebreid kunnen bevragen, en dat ook gedaan, over de Jaarrekening en Jaarstukken en heeft de accountant zijn verslag over de Jaarstukken aan u toegelicht. Er is een aantal fracties dat voorafgaande aan die commissiebespreking gebruik hebben gemaakt van de schriftelijke vragenronde. Die hebben ook schriftelijk antwoord gekregen. Dus dit is de finale, waarbij het niet noodzakelijk is – maar dat weet u – om alle antwoorden nog een keer te herhalen, want de antwoorden staan geregistreerd. Dus voordat u de grondexploitaties, de Jaarstukken en de bestemmingen van het resultaat van 2025 daadwerkelijk kunt gaan vaststellen, is er nu de gelegenheid voor een afrondend debat. Dat doen we in de gebruikelijke volgorde. Dus ik begin bij de grootste fractie, de BBB, en geef het woord aan mevrouw Schepel.

Mevrouw SCHEPEL (BBB): Veel dank aan de organisatie dat het weer lukt om dit document op tijd af te krijgen en aan te bieden aan Provinciale Staten.

De BBB kan kort zijn. Complimenten voor de stappen die het afgelopen jaar gezet zijn om de aanbevelingen van de accountant om te zetten in duidelijke en zichtbare positieve resultaten en het primaire financiële proces. Het op niveau houden en verbeteren van de kwaliteit is een continu proces. Structuur en gedragsverandering blijven nodig. De provinciale organisatie is continu aan het verbeteren, maar ook Provinciale Staten zelf heeft hierin stappen gezet het afgelopen jaar, wat leidt tot beter, efficiënter en effectiever vergaderen: ook dat blijft een continu proces.

De implementatie van het nieuwe financiële jaarsysteem per 1 januari 2027 nadert en er wordt hard gewerkt om een soepele livegang te waarborgen. Het komende halfjaar wordt nog even spannend, maar alle vertrouwen dat dat gaat lukken.

De onderbesteding van middelen is een belangrijk aandachtspunt. Rijksbeleid heeft grote invloed op de provinciale bestedingen, maar ook planningsoptimisme speelt een rol. Realistische kaders stellen, scherpere resultaatverwachtingen en ook hier continu blijven verbeteren, behoeft aandacht.

Vanuit de landbouw inzetten op innovatie, gebiedsgerichte aanpak en veel aandacht voor jonge ondernemers. Zaken waar ondernemers echt wat aan hebben, bijvoorbeeld het Project Triple P+. Als ook het vergunningverlening goed opgepakt wordt door de overheden, waaronder de provincie, via de Omgevingsverordening – die eind dit jaar verwacht wordt, dus zonder uitbreiding van regels en met oog voor verlaging van administratieve lasten – kan ook dit een succesvolle aanpak blijken.

De beroepsvisserij is onlosmakelijk verbonden met de provincie Groningen. De visserijhaven Lauwersoog en de bijbehorende verwerkingsbedrijven spelen een belangrijke rol in de leefbaarheid, werkgelegenheid, toerisme en cultuur in de regio. Het is essentieel dat deze sector zich kan blijven ontwikkelen. Uit de Jaarstukken 2025 blijkt dat bestemde middelen voor de beroepsvisserij in 2025 niet zijn ingezet en dat de niet-bestede middelen vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat. En daarom dient de BBB de volgende motie en die heet 'Volle netten'.

Tot zover.

De VOORZITTER: Ik lees de motie voor en daarna bent u door uw spreektijd. Een motie van de BBB, de ChristenUnie, de PVV, Groninger Belang, Forum voor Democratie, het CDA en de VVD. De titel van de motie is 'Volle netten'. Deze motie heeft als volgnummer 430 en eindigt met het volgende verzoek aan het College van Gedeputeerde Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 juni 2026,
Constaterende dat:

- uit de Jaarstukken 2025 blijkt dat bestemde middelen voor de beroepsvisserij in 2025 niet zijn ingezet;
- de beroepsvisserij onder druk staat;
- in de Jaarrekening 2025 is opgenomen dat niet-bestede middelen voor de beroepsvisserij vrijvallen ten gunste van het rekeningsresultaat;

Overwegende dat:

- een toekomstbestendige beroepsvisserij onlosmakelijk verbonden is met de provincie Groningen;
- de visserijhavens Lauwersoog en de bijbehorende verwerkingsbedrijven een belangrijke rol spelen in de leefbaarheid, werkgelegenheid, toerisme en cultuur van de regio;
- het essentieel is dat deze sector zich kan blijven ontwikkelen;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten om:

- de niet-bestede middelen van 2025 voor de beroepsvisserij via bestemming van het rekeningresultaat over te boeken naar 2026 aangaande hetzelfde programma;

En gaan over tot de orde van de dag.'

Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw STOLK (PvdA): De Partij van de Arbeid-fractie wil allereerst complimenten maken. Voor Gedeputeerde Staten, maar vooral voor de ambtenaren die, terwijl er een nieuw financieel systeem wordt ingevoerd en de controller met pensioen ging, hebben gezorgd voor goede Jaarstukken. Zoals de accountant vaststelde: getrouw, rechtmatig en volledig. Hij constateert ook een positieve ontwikkeling op een aantal zaken dat de afgelopen jaren steeds de aandacht vroeg. Ik heb het dan over de ontwikkeling in de organisatie en de interne beheersing.

Ook opnieuw complimenten als het gaat om mensen die dreigen aan de kant te blijven staan, mee te laten doen: de inzet op de garantiebanen. We constateren dat de provincie Groningen voor het derde jaar de quota voor garantiebanen ruim haalt. Compliment en de provincie laat hier haar goede voorbeeldfunctie zien en laat zien dat iedereen meetelt. We zijn blij met de genoemde maatregelen, ook met name dat er aandacht is voor duurzame inzet bij behoud van mensen. Ook vinden we mooi te lezen dat er een goede samenwerking is met het UWV en de gemeente Groningen over dit soort zaken. Mooi!

Uiteraard hebben wij als Partij van de Arbeid ook nog een paar aandachtspunten. De basisbanen. Gedeputeerde Staten heeft aangegeven zelf geen basisbanen in de eigen organisatie te kunnen regelen, maar wel gemeenten in onze provincie te willen helpen en ondersteunen om basisbanen te regelen in die gemeenten. Wij vragen ons af: wat is de stand van zaken en hoeveel gemeenten zijn al benaderd door GS. En hoe gaat het met de voortgang?

Dan over cultuur en gedrag in de organisatie. Daar heeft de accountant ook al iets over gezegd, namelijk: zorg dat het 'probleemvoorkomend vermogen', zoals hij dat noemt, in de organisatie wordt verbeterd. Dit vraagt constante aandacht, ook al gaat dit nu heel erg goed. De bevindingen van het Sipma-rapport liggen helemaal in lijn met wat ook de accountant heeft geconstateerd: eenduidigheid in taakopvatting, duidelijke prioritering en voorbeeldgedrag, met name van het management. *'Practice what you preach'* om maar een paar dingen te noemen. Wanneer kunnen wij als Staten het uitvoeringsprogramma als uitvloeisel van het Sipma-rapport verwachten en hoe is de verbinding met de zaken die qua financiën zijn genoemd?

Dan de te verwachten – daar zal iedereen vast op terugkomen vandaag – onderbesteding. Dit is een breed probleem bij alle provincies, hebben wij begrepen. Er is een landelijk rapport dat een aantal oorzaken aanwijst: een te optimistische planning, te late financiering vanuit het Rijk, capaciteitsproblemen, lange doorlooptijd van projecten. We hebben begrepen dat Gedeputeerde Staten bij de Begroting 2027 de eigen analyse op provincieniveau meeneemt. Bij het terugluisteren ontstond er – in ieder geval zoals ik het heb gehoord – voor ons gevoel een semantische discussie over hoe Provinciale Staten wordt ingelicht over de inhoud van die oorzakenanalyse. Kunnen wij ervan uitgaan dat wij, als Gedeputeerde Staten niet kiest voor een aparte brief over de oorzakenanalyse, op een heldere en herkenbare wijze in de Begroting 2027 kunnen lezen welke oorzaken Gedeputeerde Staten voor Groningen ziet voor de onderbesteding?

Dan het laatste punt, het weerstandsvermogen en de reserves. De PvdA wacht de analyse hierover in het najaar met heel veel belangstelling af. We vinden het belangrijk dat we goed kijken of we niet onnodig veel reserves hebben die we kunnen inzetten voor andere zaken en dat er aan de andere kant voldoende weerstandsvermogen is om risico's op te vangen.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik zou nog even terug willen gaan naar het stukje van de PvdA over het onderzoek. Want eerder in de commissie vroeg de PvdA of zij dat onderzoek ook zou willen inzien. De PvdA zegt dat zij dat in de Begroting wil terugzien. Maar is het dan niet te laat? Want dan is het al verwerkt in de Begroting en moeten wij als Staten daar ook niet eerst even het gesprek met elkaar over voeren?

Mevrouw STOLK (PvdA): Ik vind het een heel terechte vraag. Tegelijkertijd – dat is dat stukje dat ik daarvóór noemde – heb je dat Sipma-rapport waarin ook wordt aangegeven dat ambtenaren soms worden overvraagd. Dus ik ben heel benieuwd wat voor oplossing de gedeputeerde zij hiervoor ziet. Wat wij willen ook niet dat we straks toch het risico hebben, met een nieuw financieel systeem en nieuwe mensen, met de Begroting een aantal overwerkte ambtenaren thuis hebben zitten.

Mevrouw BUIGEL (D66): Natuurlijk vind ik het ook belangrijk dat de ambtenaren niet worden overwerkt. Maar ik vind dat wij politiek ook het gesprek kunnen voeren over de onderbesteding. En dat is misschien ook meer werk voor ons om daar het gesprek met elkaar over te voeren, los van dat het verwerkt wordt in de Begroting. Snapt de PvdA dat dat belang er ook is om daar politiek met elkaar het gesprek over te hebben?

Mevrouw STOLK (PvdA): Zeker. Dus vandaar ook de vraag aan de gedeputeerde. Dus ik ben heel benieuwd naar haar reactie hierop.

De heer DE WIT (CDA): Even in navolging op mijn collega, mevrouw Buigel. Kunnen we dan niet de resultaten van het Sipma-rapport en de onderbesteding op hetzelfde moment bespreken?

Mevrouw STOLK (PvdA): Nou, dat zou misschien een goede combi zijn. Dus ik ben heel benieuwd – want ik heb ook natuurlijk de vraag gesteld over die verbinding hoe het College hierop reageert – dit lijkt me best een mooie suggestie.

De VOORZITTER: De heer De Wit kijkt tevreden.

De heer DE WIT (CDA): Ja, wij zijn benieuwd hoe daarna de PvdA reageert.

Mevrouw STOLK (PvdA): Ja, wij ook. We gaan eerst de antwoorden afwachten.

Nog even over het weerstandsvermogen en de reserves: het laatste stukje. Wij zeiden: we moeten zorgen dat we weer de reserves goed in beeld hebben, om te kijken of we niet onnodig geld op de plank hebben liggen. Tegelijkertijd moet er genoeg weerstandsvermogen zijn om risico's op te vangen. Want voor de PvdA is het belangrijk dat geld dat beschikbaar is, ook daadwerkelijk wordt ingezet voor de opgaven waar wij als provincie Groningen voor staan. Niet-bestede middelen betekent immers ook gemiste kansen voor inwoners. Tegelijkertijd vraagt de onzekere geopolitieke situatie misschien om actie als het gaat om het weerstandsvermogen.

Dank u wel, voorzitter.

De heer FEITSMA (GroenLinks): Onze fractie is zeer positief ten aanzien van het accountantsrapport waarin vrijwel uitsluitend lovende woorden te lezen zijn: complimenten hiervoor. Ook wensen we de organisatie heel veel succes toe met de verdere implementatie van het nieuwe financiële systeem.

Twee puntjes. Er wordt gewerkt aan het terugbrengen van de SPUK's. Een sterke lobby blijft helaas noodzakelijk. En verder zijn wij heel benieuwd naar de resultaten naar het onderzoek naar de onderbestedingen en vooral ook naar de aanpak daarna.

Tot zover.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Wij hebben in de commissie uitvoerig met elkaar gesproken omtrent de financiën in de Jaarrekening 2025. Ik wil nog wel mijn compliment herhalen over de stijgende lijn in de positieve verantwoording en het accountantsverslag dat daarbij hoort.

Wel hebben wij ook uitvoerig natuurlijk gesproken over de onderbesteding – dat is ook al door mevrouw Stolk aangehaald. Maar ook de reserves baren ons wel wat zorgen. Er staat een evaluatie van de Nota Reserves en Weerstandsvermogen op de planning. Daar kijken wij reikhalzend naar uit.

En, voorzitter, wij hebben ook een motie om de onderbestedingen te adresseren, omdat we in een semantische discussie kwamen, zoals mevrouw Stolk al zei.

De VOORZITTER: Ik zie hier een poging om een semantische discussie met tekst op te lossen van de ChristenUnie, de SP en D66, via de motie 'Bovenlangs met de onderbestedingen'. Deze motie heeft als volgnummer 431 en eindigt met het volgende verzoek aan het College van Gedeputeerde Staten: 'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 juni 2026, Constateerend dat:

- de Jaarstukken 2024 aanleiding vormden voor een onderzoek naar de oorzaken en omvang van onderbestedingen binnen de Provinciale Begroting;
- het College heeft aangegeven de uitkomsten van dit onderzoek te willen benutten bij het opstellen van de Begroting 2027 en ook op die plek te presenteren;
- in de afgelopen jaren sprake is geweest van substantiële onderbestedingen op verschillende beleidsterreinen en hier sprake is van een stijgende trend in zowel percentages van de Begroting als de omvang;

Overwegende dat:

- onderbestedingen niet uitsluitend een financieel vraagstuk zijn, maar ook inzicht geven in de uitvoerbaarheid van beleid, de capaciteit van de organisatie, de realisatie van maatschappelijke doelen en de betrouwbaarheid van begrotingsramingen;
- de uitkomsten van het onderzoek gevolgen hebben voor de wijze waarop Provinciale Staten hun budgetrecht en kaderstellende rol invullen;
- Provinciale Staten daarom niet alleen kennis moeten kunnen nemen van de financiële verwerking, maar ook van de achterliggende analyse en conclusies;
- het wenselijk is dat Provinciale Staten hierover een zelfstandig politiek gesprek kunnen voeren voordat de uitkomsten worden verwerkt in de Begroting 2027;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten om:

- Provinciale Staten vóór de aanbidding van de Begroting 2027 middels een afzonderlijke Statenbrief te informeren over de scope, de opdracht en de resultaten van het onderzoek over de onderbestedingen en de lessen die hieruit worden getrokken;

En gaan over tot de orde van de dag.'

Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Daarnaast zou ik nog drie specifieke aandachtspunten willen meegeven aan het College, namelijk het Programma Bos & Hout. We zitten nog steeds met onderrealisatie, we zitten met een uitputtende budgettering ook na 2027. Dan is er geen budget meer gereserveerd. Ik zou het College willen oproepen om daar aanvullende financiering te regelen en ook te sturen op realisatie.

Ik wil graag een compliment geven aan deze gedeputeerde voor haar tomeloze inzet voor de schoolpleinenrevolutie en ook daarbij zouden we bij de vergroening dit College willen aanmoedigen om daar vooral mee door te gaan.

Tot slot, voorzitter, we zullen nu geen motie indienen voor de recreatieberg. Die is de vorige keer vakkundig door de coalitie tegengehouden. Maar ik zou toch dit College willen aanbieden om met de overvloedige middelen ad 8,8 miljoen aan te wenden om dat vervolgonderzoek in gang te zetten.

Dank u wel, voorzitter.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ik heb nog even wat moeten schrappen. Want twee minuten blijkt eigenlijk toch te kort te zijn.

Dan even een korte shift maken. In ieder geval ook vanuit onze kant de complimenten aan de organisatie, want het was weer een heleboel werk. Veel hebben we natuurlijk besproken in de commissie, uitgebreid. Daar hebben wij ook uitgebreid deel aan genomen.

De onderbesteding is zostraks genoemd. Wij hebben ook nog even nagedacht over de manier waarop daarover nog gecommuniceerd zou moeten worden door het College. Wij zijn eigenlijk tot de conclusie gekomen: wat ons betreft maakt het niet zo veel uit hoe. Of het nou bij de Begroting is, of er vlak voor, als het maar in een apart hoofdstuk of paragraaf staat, zodat we heel nadrukkelijk kunnen zien wat de uitkomst is van het onderzoek. En ik denk ook dat, ook al zou het apart behandeld worden, dat zo kort voor de Begroting is dat daar ook niet zo veel meer aan gedaan zou kunnen worden.

Op het weerstandsvermogen komen we volgende week terug.

In 2025 is 473.000 euro van toen nog het Ministerie van Klimaat en Groene Groei ontvangen onder de aangepaste noemer 'proceskosten verweer kerncentrales'. Maar eerder was die omschrijving 'voorbereiding bouw kerncentrales'. Kortom, het bedrag van die 473.000 euro lijkt nu goed van pas te komen, nu twee van de drie overgebleven zoeklocaties toch in en rond de Eemshaven zijn gesitueerd. Een locatie waarvan zowel de gemeenten Het Hogeland en Eemshaven

als de provincie meermaals hebben aangegeven, hier geen kerncentrale te willen. Maar wij hebben in de Meicirculaire kunnen lezen dat er wederom 360.000 euro ter beschikking is gesteld en daar staat dan een soort toelichting bij waarom we dat zouden hebben gekregen. En dan staat er: *'Het Ministerie van KGG wil derhalve provincies en gemeente financieel ondersteunen om lokale en regionale kennis op te bouwen en in te brengen ten behoeve van samenwerking met het Rijk.'*

Dan denk ik: ja, maar hoe zit dat dan? Want we hadden eerder de omschrijving 'proceskosten verweer kerncentrales' en past dat nog wel? Is dat niet in tegenspraak? Ik zou daar graag de visie van het College op willen geven. Hebben we dat bedrag spontaan ontvangen of is dat door ons gevraagd? En als het al spontaan is ontvangen, zat daar dan nog een extra motivering bij? Want die zouden we graag willen weten. Het is in ieder geval door de omschrijving in de Jaarrekening van 2025, 'verweerkosten', dat we zeggen: dat past volgens ons niet.

Als laatste punt. Als Groninger Belang vinden we dat we ons moeten blijven inzetten voor de toekomstbestendige kust- en garnalenvisserij en het behoud van de Visafslag Lauwersoog. Wij denken dat een samenwerking met vissers en natuurorganisaties mogelijk moet zijn. Er moet evenwicht worden gezocht tussen economie en ecologie en daarvoor zijn onafhankelijk onderzoek en geld nodig. Daarom dienen wij van de BBB en andere partijen ook van harte de motie 'Volle netten' in.

De heer HIEMSTRA (VVD): Ja, ik wil inderdaad beginnen met de medewerkers te bedanken die de Jaarstukken hebben opgesteld. Het is inderdaad een hoop werk en we zien ook dat er veel op de organisatie is afgekomen: een nieuw financieel systeem, cyberveiligheid, verbetering interne controles, complexe wet- en regelgeving, ook diverse programma's wat veel inhoudelijke expertise vergt en we zien inderdaad ook een positief resultaat en een goedkeurende accountantsverklaring.

Waar ik met name even op wil ingaan, is met name de boeggolf aan middelen die vooruit worden geschoven. Dat is elk jaar terugkomend, dus we zijn ook vooral benieuwd naar de beantwoording van het College hoe we hiermee omgaan, om te zorgen dat die trend in elk geval gaat afnemen.

De BBB heeft ook al genoemd de motie 'Volle netten'. Wij vinden ook dat de Visafslag Lauwersoog een belangrijk onderdeel van de provincie Groningen is en het is ook belangrijk dat daar inderdaad middelen voor vrijkomen.

Daarnaast zijn we ook blij dat de verkoop van kavels van Blauwestad de verwachtingen heeft overtroffen.

Tot zover, voorzitter.

Mevrouw FEENSTRA (SP): In de commissie zijn de meeste vragen beantwoord. De gedeputeerde was nog wel even vergeten om te reageren op onze VTH-vraag, maar ik begreep dat er een brief over komt voor de zomer. Daar kijken we naar uit.

En dan wil ik het graag met u hebben over subsidies. In Provinciale Staten stellen we beleid vast, maar het is ook onze taak om te controleren of dat beleid werkt. En subsidies zijn daarbij een belangrijk instrument. Ze moeten bijdragen aan de ontwikkeling van Groningen en ten goede komen aan onze inwoners. Voor onze fractie is dan ook de grote vraag: gebeurt dat ook? Komen ze terecht bij de mensen, organisaties en ondernemers die dat echt nodig hebben? We zien gelukkig dat dat heel erg vaak goed gaat.

Maar in het overzicht dat ons is gegeven, zien we ook dingen die bij ons de wenkbrauwen doen fronsen. Neem bijvoorbeeld GDI in Farmsum, een Amerikaans-Nederlandse speler die miljoenen aan kapitaal aantrekt via allerlei investeerders. En de vraag is: hoort publiek geld van Groningen daar dan wel bij thuis? Wat ons betreft niet. Ook vinden we constructies als bij Fascinating onacceptabel. Daar bepaalt een private tussenpartij wie wat krijgt. Kan het College ook toezeggen dat voor zijn eigen subsidies dat niet op deze manier gebeurt?

In het Subsidiekader uit 2018 staat dat Gedeputeerde Staten een subsidie kan weigeren als het gaat om een structurele subsidie van meer dan 125.000 euro plus topinkomen boven de WNT-norm, of als de activiteiten van de aanvrager niet of in overwegende mate gericht zijn op de provincie Groningen. Wat ons betreft is dat een deur die altijd openstaat. Op die manier kunnen de incidentele subsidies van miljoenen aangevraagd worden door multinationals. En wat ons betreft schrappen we die structurele subsidievoorwaarden en is de WNT-topnormering voldoende. Hoe kijkt het College hiertegenaan? Afhankelijk van het antwoord hebben we een motie in tweede termijn.

Tot zover eerst.

Mevrouw BUIGEL (D66): Allereerst complimenten voor de verbeteringen die zichtbaar zijn. D66 ziet dat de provincie belangrijke stappen heeft gezet in het verbeteren van de financiële organisatie. En dat verdient erkenning voor medewerkers en voor het bestuur. Alleen, de accountant zei nog wel iets

belangrijks: voorbeeldgedrag. We vragen dan ook het College om nadrukkelijk goed zelf het voorbeeld te tonen en dit ook te bewaken binnen de organisatie. Hier zullen wij ook de komende periode naar kijken.

Zoals besproken in de commissie, willen wij het onderzoek naar onderbesteding zelf ook graag inzien. De gedeputeerde zei later nog tegen mij dat het allemaal Excel-bestanden waren, maar een duidelijke samenvatting daarvan kan toch gemaakt worden? Wij willen graag juist die hoofdlijnen of conclusies zien en wat nou precies de oorzaak was. En vooral: kunnen wij als Staten hier ook in sturen? Daarom dienen wij ook de motie van de ChristenUnie mede in.

Het resultaat laat zien dat er nog 105.000 euro over is in het flexibel budget. Laat dat ook net zijn wat we nodig hebben voor een vervolgonderzoek naar de recreatieberg – de ChristenUnie benoemde het al. Zoals aangegeven in de commissie, willen wij het onderzoek hiernaar voortzetten. Is het College bereid het benodigde onderzoek wél in te zetten, zeker gezien de ambities van de vrijetijdseconomie in Nij Begun?

Dan ook even verder op Nij Begun. Wij zitten hierbovenop en daarom hebben wij ook gezegd in de commissie dat we graag een Statenticket willen inzetten om de accountant hier goed op te laten meekijken. Want we zitten nu in de beginfase. Dit is het moment om de piketpaaltjes te slaan en een stevig fundament te leggen voor de komende dertig jaar. Ook willen wij als Staten tijdig en volledig geïnformeerd worden over alles wat daar gebeurt. Het is waardevol dat een onafhankelijk expert kritisch kan meekijken, zeker gezien het feit dat de provincie zich steeds meer ontwikkelt als financier. De accountant besteedde daar ook aandacht aan, zeker aan de verstrekte leningen. Graag zouden wij in het vervolg meegenomen willen worden in welke risicoafwegingen hier worden gemaakt. Ook voor Nij Begun zullen wij hier de vinger aan de pols houden.

Tot zover.

Mevrouw VISSER (PvdD): Ja, we delen ook de complimenten. Maar het wordt verder wel een beetje een kritisch verhaal. Nee nee, ik wil het nog even over Bos & Hout met de ChristenUnie eens zijn: dat is ook positief.

Dan de zorgen over de onderbesteding, maar dan met betrekking tot de stikstofreductie en biodiversiteit. Het niet-gebruikte budget van ruim een miljoen op het gebied van stikstof en biodiversiteit kan volgens GS niet worden aangewend voor andere stikstofreducerende maatregelen vanwege de Rendac-uitspraak. Die uitspraak is met name een probleem als wordt ingezet op innovatieve technieken, monovergisting en dergelijke. In de provincie Groningen is vooral op dat paard gewed, maar er zijn betere paarden. Technologische oplossingen zijn geen antwoord. Veestapelreductie is volgens ons de enige structurele oplossing.

Dan ons tweede punt van zorg. Dat betreft de nieuwe industriële ontwikkelingen. In antwoord op Statenvragen lezen we dat we nog geen Omgevingswet-*proof* VTH-systeem hebben: we werken met software die er niet goed op aansluit. Dat betekent nog wel veel handmatig werk en dus meer kans op fouten. Verderop nog: de Omgevingswet, instrumenten en procedures die hiermee samenhangen, vragen veel van de organisatie. De interne ontwikkeling van het digitaal stelsel Omgevingsvisie en de instrumenten nemen nog jaren in beslag. Met de nieuwe XXL-terreinen en verdere industrie rond Delfzijl gaat het dus om uitstoot en vergunningen. Hoe valt dat te combineren met het gegeven dat de huidige vergunningen in onze provincie deels verouderd zijn?

Er zijn nu al veel zorgen over de risico's van de vervuilende industrie. De Verenigde Omwonenden van Delfzijl hebben alle Statenleden die tegen het meetnet stemden, gevraagd om nog eens goed na te denken daarover. Die oproep wil ik hier ook steunen. Laten we eerst de monitoring op orde krijgen van wat we al hebben. Verder is er ook nog weleens het cultureel erfgoed benoemd. Dan denk ik bijvoorbeeld aan dat kerkje van Hilvescus dat helemaal ingebouwd is in alle industrie. Nou, kortom: waar zijn de grenzen aan onze milieugebruiksruimte?

Bij dezen.

De heer DE WIT (CDA): Ja, voorzitter, ik had nog één vraag. Ik hoorde in de bijdrage van de Partij voor de Dieren op welke paarden je wedt. Hoor ik de Partij voor de Dieren nou pleiten voor paardenraces?

Mevrouw VISSER (PvdD): Ja, figuurlijk paardenraces. Ja, daar kunnen wij heel blij van worden! Maar niet van de echte.

De heer DE WIT (CDA): Ik ben heel gerustgesteld, voorzitter.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja dank, voorzitter. Nu eindelijk het beste *peerd* van stal!

Voorzitter, inmiddels kennen vrijwel alle partijen in Provinciale Staten de onderbesteding. Het blijkt dat vertragingen en capaciteitsproblemen gevolgen hebben voor de uitvoering. We moeten ons wel afvragen of de begrotingen en torenhoge ambities van de provincie – ik heb veel moeten strepen – nog wel voldoende realistisch zijn en of het allemaal nog wel in verhouding staat tot de uitvoeringskracht van de organisatie.

Ook het tarief van de opcenten mag dan formeel bevroren zijn, maar de opbrengsten blijven stijgen en Groningen nog steeds tot de duurste provincies van Nederland. Daarom moet de Groningse automobilist niet als melkkoe worden gebruikt. Belastinggeld moet ook daadwerkelijk terecht komen bij de doelen waarvoor dat beschikbaar is gesteld. Daarom dienen wij een motie mede in voor de beroepsvisserij, die prominent deel uitmaakt van de Groningse economie, werkgelegenheid en identiteit van onze kustregio. De PVV vindt daarom dat deze middelen beschikbaar moeten blijven voor het doel waarvoor zij oorspronkelijk bedoeld waren.

Ook zullen wij mede een motie indienen betreffende de kerntaken van de provincie. De financiële druk neemt de komende jaren toe, terwijl de provincie steeds meer taken, programma's, uitvoeringsrollen en verantwoordelijkheden naar zich toe trekt. We moeten ons periodiek de vraag stellen: wat zijn onze kerntaken? Welke taken zijn daadwerkelijk verplicht? En waar moet de focus op gericht zijn? Transparantie, voorzitter. De uitdaging zit niet in alleen het maken van plannen, maar vooral in de uitvoering ervan.

Voorzitter, de PVV-fractie heeft ook stilgestaan bij de Oostpolder. Er worden honderden miljoenen aan publieke middelen geïnvesteerd, terwijl de uiteindelijke opbrengsten en economische ontwikkeling waarop de businesscase gebaseerd is, zich pas in de komende jaren zullen moeten bewijzen. Onzekerheid volop. We moeten dus zicht blijven houden als Provinciale Staten op de financiële ontwikkeling van dit project. Dit is dus een pleidooi voor transparantie. Vandaar deze motie. Alstublieft, voorzitter.

De VOORZITTER: Dank u wel. Er is een motie door de PVV, 'Transparantie monitor financiële risico's Oostpolder'. Deze motie heeft als volgnummer 432 en eindigt met het volgende verzoek aan het College van Gedeputeerde Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 juni 2026,
Constaterende dat:

- Provinciale Staten voor de gebiedsontwikkeling Oostpolder een investeringskrediet van 300 miljoen euro beschikbaar hebben gesteld;
- de grondexploitatie van de Oostpolder een looptijd kent van vele jaren;
- de financiële haalbaarheid in belangrijke mate afhankelijk is van toekomstige grondverkoop, investeringen van bedrijven en economische ontwikkelingen;
- uit de Jaarstukken 2025 blijkt dat de provincie reeds kosten maakt terwijl de uiteindelijke opbrengsten zich pas in de komende jaren zullen moeten bewijzen;

Overwegende dat:

- Provinciale Staten hun kaderstellende en controlerende rol alleen goed kunnen vervullen wanneer zij tijdig en volledig inzicht hebben in de financiële ontwikkeling van de Oostpolder;
- grote publieke investeringen vragen om maximale transparantie over risico's, opbrengsten en eventuele afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke businesscase;
- tijdige signalering van risico's kan bijdragen aan betere bestuurlijke besluitvorming en het voorkomen van financiële tegenvallers;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten om:

- Provinciale Staten jaarlijks, gelijktijdig met de Jaarstukken, een afzonderlijke voortgangsrapportage Oostpolder aan te bieden;
- daarin in ieder geval inzichtelijk te maken:
 - de actuele stand van de grondexploitatie;
 - de gerealiseerde en verwachte grondverkoop;
 - de ontwikkeling van kosten en opbrengsten;
 - de belangrijkste financiële risico's;
 - eventuele wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijke businesscase;
- Provinciale Staten actief te informeren wanneer zich substantiële afwijkingen voordoen in planning, kosten, opbrengsten of risico's;

En gaan over tot de orde van de dag.'

Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer DE WIT (CDA): Voorzitter, het rapport Sipma – de PvdA had het daar al over – daar zijn we het mee eens, dat gaan we niet herhalen. Hetzelfde geldt voor het pleidooi van de BBB over de

visserij: daar kunnen we ons volledig bij aansluiten. Ook de scherpe vragen die de heer Bakker namens Groninger Belang over de kerncentrale stelde, gaan wij niet herhalen en dat gaan we dan ook écht niet doen, voorzitter.

We gaan het wel hebben over de Jaarstukken. Wij zijn blij dat het College onze vragen in de commissie duidelijk heeft beantwoord. En ook zijn we blij met het positieve advies van de accountant – ook niet onbelangrijk.

Tegelijkertijd valt opnieuw de omvang van de onderbesteding op – andere partijen hadden het daar ook over. We waarderen dat het College inmiddels onderzoek doet naar de oorzaak hiervan, maar het CDA rekent er wel op dat dit niet alleen leidt tot nieuwe inzichten, maar ook concrete verbeteringen. Want uiteindelijk zijn middelen bedoeld om maatschappelijke doelen te realiseren en niet om jaar na jaar op de plank te blijven liggen. En wij zouden het ook fijn vinden als we dat met elkaar kunnen bespreken. Als dat niet lukt middels een toezegging, kunnen we het uiteraard ook gewoon los agenderen.

Daarnaast willen wij nogmaals het belang benadrukken van een zorgvuldige invoering van het nieuwe financiële systeem. We realiseren ons dat de komende periode extra inspanningen vraagt van de organisatie en in het bijzonder van de financiële afdeling. Juist daarom rekenen wij erop dat de benodigde maatregelen tijdelijk worden genomen, dat de werksfeer beheersbaar is en dat ook samenwerkingspartners zo min mogelijk hinder ondervinden.

Voorzitter, de Jaarstukken laten zien dat er veel werk is verzet en dat de organisatie stappen heeft gezet. Met dat vertrouwen kan het CDA instemmen met de voorliggende voorstellen.

Tot zover.

Mevrouw REININK (Volt): De Jaarstukken laten zien dat de ambities niet altijd worden omgezet in resultaten. Dat is voor Volt zorgelijk. Want onderbesteding zorgt dat toekomstige generaties uiteindelijk de rekening betalen. Wij willen een Groningen waar mensen worden meegenomen, kansen eerlijk verdeeld zijn en de verantwoordelijkheid wordt genomen voor de toekomst.

We zijn teleurgesteld dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water niet gehaald gaan worden en ook de verdere ambitie lijkt wat ons betreft te ontbreken. De ecologische kwaliteit van ons water blijft achter en de fysische chemische toestand verslechtert alleen maar. Dat brengt risico's met zich mee voor mens en natuur. We begrijpen dat sommige problemen niet eenvoudig op te lossen zijn, maar we zijn benieuwd hoe de provincie de samenwerking opzoekt met andere regio's om hiernaar te kijken en nieuwe oplossingen te ontwikkelen. En ook wat de gevolgen zijn op de lange termijn als deze ontwikkelingen zich blijven doorzetten.

Ook de realisatie van Natuurnetwerk Noord-Nederland blijft voor Volt een grote zorg. De aankoop van gronden verloopt traag en tegelijkertijd zien we dat de streefwaarden worden verlaagd. Hoe kijkt het College hiernaar, zeker als vanuit het Rijk mogelijk juist hogere doelen gesteld worden? En hoe blijven de natuurambities op de lange termijn haalbaar als consequent doelen worden bijgesteld naar beneden?

We zijn positief over de samenwerking met Schotland en Noorwegen. Juist door over grenzen heen te kijken, kunnen we leren van succesvolle voorbeelden. Kan het College delen welke concrete lessen we hier inmiddels al uit hebben gehaald en hoe deze kunnen worden toegepast in Groningen?

Voorzitter, Volt ziet dat de uitvoering en ambitie op meerdere terreinen onder druk staan. Daarom zijn duidelijke keuzes, samenwerking en kennisontwikkeling nodig. Alleen door verbinding actief op te zoeken, kunnen we de doelen halen die we voor onszelf hebben gesteld en bouwen aan een toekomstgericht Groningen.

Dank u wel, voorzitter.

De heer ZWART (PvvhN): Voorzitter, de Jaarstukken gaan niet over plannen, maar over prestaties. Niet over wat we wilden doen, maar over wat er daadwerkelijk is gebeurd. De accountant geeft een goedkeurende verklaring af en constateert verbeteringen in de financiële organisatie. Dat verdient waardering.

Maar voor de Partij voor het Noorden telt uiteindelijk vooral wat inwoners merken van het beleid. En dan springt één cijfer in het oog: de onderbesteding van ongeveer 15 procent van de Begroting. Ook eerder jaren zagen wij al forse onderbestedingen. Voor de Partij voor het Noorden is het duidelijk dat achter die 100 miljoen aan uitgestelde projecten, vertraagde investeringen en niet-gerealiseerde ambities schuilgaan. Terwijl inwoners juist vragen om woningen, bereikbaarheid, leefbare dorpen en economische ontwikkelingen.

Ook bij de rechtmatigheid zien we verbeteringen. Toch zijn er bij negen inkopen de Europese aanbestedingsregels niet correct toegepast. Dat is geen reden voor paniek, maar wel een signaal dat

voortdurende aandacht nodig blijft. De overheid moet zich immers zelf houden aan de regels die zij ook anderen oplegt.

Voorzitter, inwoners beoordelen ons niet op kwaliteit van de administratie, maar op resultaten. Op woningen die worden gebouwd, op goed openbaar vervoer, op leefbare dorpen en op een overheid die doet wat zij belooft. Daarom is het voor de Partij voor het Noorden tijd voor de volgende stap: minder focus op plannen en meer focus op uitvoering. En om die reden dienen wij onze motie 'Van begroten naar uitvoeren' in.

De VOORZITTER: Een motie met de logo's van de Partij voor het Noorden, Forum voor Democratie en Volt. De titel van de motie is 'Van begroten naar uitvoeren'. Deze motie heeft als volgnummer 433 en eindigt met het volgende verzoek aan het College van Gedeputeerde Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 juni 2026,
Constaterende dat:

- de provincie Groningen in 2025 ruim 100 miljoen euro minder heeft uitgegeven dan begroot;
- ook in eerdere jaren sprake was van aanzienlijke onderbesteding;
- de accountant aangeeft dat analyse van de oorzaken noodzakelijk is en dat de uitkomsten een plek moeten krijgen in de p&c-cyclus;
- inwoners van Groningen mogen verwachten dat beschikbaar gestelde middelen daadwerkelijk leiden tot uitvoering van beleid;

Overwegende dat:

- structurele onderbesteding de geloofwaardigheid van begrotingen aantast;
- Provinciale Staten beter inzicht moeten krijgen in de oorzaken van vertragingen en niet-uitgevoerde plannen;
- een realistische Begroting en voldoende uitvoeringskracht noodzakelijk zijn om maatschappelijke opgaven daadwerkelijk te realiseren;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten om:

- uiterlijk bij de Begroting van 2027 een analyse aan Provinciale Staten voor te leggen van de structurele oorzaken van de onderbesteding;
- daarbij concrete maatregelen voor te stellen om de uitvoeringskracht van de provincie te vergroten;
- jaarlijks inzichtelijk te maken welke maatregelen zijn genomen en welk effect deze hebben op het terugdringen van de onderbestedingen;

En gaan over tot de orde van de dag.'

Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer EPEMA (FvD): Wie de Jaarstukken van 2025 vluchtig leest, zou kunnen denken dat de provincie een uitstekend jaar achter de rug heeft. Er is een positief financieel resultaat van 24 miljoen euro. Maar op vrijwel ieder beleidsterrein blijft geld liggen. Niet omdat problemen zijn opgelost, maar omdat projecten vertragen, beleid niet volledig wordt uitgevoerd of plannen blijven steken in de voorbereiding.

Voor FvD is een begrotingsoverschot geen succes als de uitvoering achterblijft. Inwoners hebben niets aan geld dat op de plank blijft liggen. Zij hebben recht op zichtbare resultaten. En voorzitter, de gevolgen daarvan zien we terug bij boeren, ondernemers en inwoners. Boeren wachten nog steeds op duidelijkheid rond stikstof en vergunningen. Van de begrote 87.000 euro voor landbouw is 15.000 euro niet gebruikt. Ondernemers wachten op uitvoering van economische plannen. De inwoners zien dus dat grote ambities niet altijd leiden tot concrete verbeteringen.

Steeds horen we dat personeelstekorten een rol spelen, maar de vraag is niet alleen of er voldoende capaciteit is, de vraag is ook hoeveel de provincie zichzelf heeft opgelegd. Voor FvD ligt de oplossing niet automatisch in meer ambtenaren, maar in minder bureaucratie, minder beleidslagen en scherpere keuzes. Mensen hebben geen behoefte aan nieuwe plannen, zij hebben behoefte aan duidelijkheid.

En voorzitter, FvD kiest een andere koers. Minder procesdenken, minder bestuurlijke drukte, minder beleid dat in de rapporten blijft steken. En meer uitvoering, meer ruimte voor ondernemers, meer perspectief voor boeren, meer aandacht voor bereikbaarheid, meer aandacht voor de inwoners die deze provincie draaiende houden. Een provincie wordt uiteindelijk niet beoordeeld op het aantal beleidsstukken, maar op wat inwoners merken in hun dagelijks leven. Dus minder bureaucratie, meer uitvoering, meer resultaat voor Groningers.

Dank u wel.

De VOORZITTER: Dank u wel.

Dan kijk ik de Collegebankjes in of er behoefte is aan een schorsing voor de voorbereiding van de beantwoording. (...) Hoelang? (...) Ik denk dat twintig minuten moet kunnen, hè? Ik schors de vergadering twintig minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering en geef het woord aan gedeputeerde Siersema.

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Nou, na een goede lange commissiebespreking ging het nu mooi vlot, waardoor de beantwoording denk ik hopelijk wat vlotter kan, natuurlijk. Want we ook genieten van het mooie weer in de schaduw.

Ten eerste natuurlijk dank voor de complimenten. Ik zal ze zeker doorgeven aan de ambtenaren. Er is inderdaad heel hard aan gewerkt en we zijn ook blij met het verslag van de accountant, dat ook echt gezien wordt dat verbeteringen worden ingezet met de actiepunten die benoemd werden door de accountant. Dat ten eerste.

Verder: na mij komt nog een aantal collega's voor de wat inhoudelijke zaken die nog qua vragen nodig waren.

Het meeste wat besproken werd, ging natuurlijk over dat stukje onderbesteding, dus daar wilde ik ook mee beginnen. Zoals de vorige keer ook aangegeven in de commissie: er is niet één overkoepelende oorzaak van onderbesteding. Soms is er sprake van planningsoptimisme, maar ook bijvoorbeeld afhankelijkheid van het rijksbeleid. En soms hebben we ook gewoon te maken met minder aanvragen voor een subsidieregeling, waardoor het jaarbudget ook niet volledig wordt benut. Ook kan het zijn dat er voor budget allerlei activiteiten in één jaar zijn geraamd, terwijl er sprake is van lange doorlooptijd.

U weet – en u hebt dat ook gehoord – dat wij daar een analyse op aan het maken zijn. Deze gaan we nu ook anders delen dan eerst werd gezegd vanwege wat wij ook hoorden vanuit de Staten. We hebben natuurlijk eerst gezegd vanuit de commissie: we gaan het expliciet maken in de Begroting. Maar we hoorden u en de moties zien we daarvoor natuurlijk ook liggen. Dus wat ik wel kan toezeggen, is dat er een aparte brief komt over dit stukje van de onderbesteding en de analyse hierop. Er komt dus een aparte brief over. Maar gezien wel de tijdsdruk waar we in zitten, de drukte, het financiële systeem en alles, zitten we er wel mee dat die brief gestuurd wordt bij de begrotingsbehandeling. Dus dat is wel het geval.

Dat betekent voor de moties dan het volgende. In motie 431 van de ChristenUnie staat: *'Wij verzoeken het College vóór het aanbieden van de Begroting 2027 met ons een afzonderlijke Statenbrief te informeren'*. Dat lukt niet, dus daarom ontraden we de motie, maar er komt dus wel een aparte brief.

Hetzelfde geldt voor motie 433, ook vanwege het jaarlijks inzichtelijk maken. Voor zover zijn we gewoon niet. We kunnen niet vooruitlopen al op de analyse en de onderzoeken. Dus ook daarom ontraden we die motie. Maar de toezegging staat natuurlijk verder, want die is nu gedaan.

De heer ZWART (PvH): Ik snap de redenering niet helemaal. U gaat een onderzoek doen, u wilt bij de Begroting de resultaten van het onderzoek aanbieden. Maar op basis van onderzoek kun je toch bedenken welke maatregelen je wilt nemen? Waarom kan dat op dat moment niet – jaarlijks bedoel ik?

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Nou, voorzitter, ik denk dat we dan vooruitlopen op de zaken. Ik denk dat het goed is om eerst dan de analyse en onderzoeken goed af te wachten en daarna kunnen we gaan besluiten met elkaar of er dan ook nog echt jaarlijks weer maatregelen genomen moeten worden. Ik denk dat we eerst gewoon de analyse even goed moeten afwachten.

De heer ZWART (PvH): Dan verschillen wij daarin van mening. Want ik denk dat als je toch een aantal jaren achter elkaar een onderbesteding hebt, je toch moet gaan nadenken over hoe dat nou iedere keer komt en of het fair is naar onze inwoners. Dus daar wil ik dan toch voor pleiten, om jaarlijks deze data, deze gegevens, te verstrekken, zeker aan PS.

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Ja, voorzitter, ik denk dat we dan deels verschillen van mening, maar niet geheel. De analyse komt, we zien inderdaad dat er meerdere jaren al een onderbesteding is, dus daar gaan we mee aan de slag. Maar om al vooruit te gaan lopen op welke maatregelen we gaan nemen, gaat echt te ver.

De heer ZWART (PvvhN): Een beetje vreemd, want die onderbesteding is niet nieuw en eigenlijk mag je van GS verwachten dat ze nú al bezig zijn met het nemen van maatregelen om dat niet nog een keer te laten gebeuren. Dus waarom die aarzeling om dat mee te nemen bij de Begroting 2027?

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Ja, voorzitter, volgens mij zit er helemaal geen aarzeling in en wordt er nu een beetje langs elkaar heen gepraat voor mijn gevoel. Nogmaals, er komt een analyse en pas daarop gaan we dan verder maatregelen nemen. Maar dat zit natuurlijk dan ook in de Begroting.

Verder werd er nog een vraag door de SP over het Subsidiekader. Ja, de huidige subsidiekaders en de doorvertaling hiervan naar afzonderlijke subsidieregelingen, biedt al de mogelijkheid om een doelgroep af te bakenen. Dus per subsidie zou dit zeker wel kunnen. Bij veel subsidies gebeurt dit ook al. U noemde ook dat het bij sommige subsidies ook wel goed. In de regelingen is ook vastgesteld welke activiteiten voor subsidie in aanmerking komen, aan welke criteria en voorwaarden er ook moet worden voldaan.

Nou, om alle subsidies te toetsen of publieke middelen niet worden ingezet voor multinationals die voldoende eigen financiële draagkracht bezitten, leidt tot heel grote uitvoeringslasten, met name ook een zeer hoge toetsdruk, omdat je alle subsidies weer bij langs moet gaan. Dit vraagt veel onderzoek en zoals gezegd is op basis van het huidige kader die afbakening wel al mogelijk. Denk aan bijvoorbeeld de regelingen voor MKB-ondernemers of eigenaren van monumenten.

Tot slot is het ook zo dat gegevens over de financiële draagkracht niet zomaar mogen worden opgevraagd. Alleen gegevens die noodzakelijk zijn om te kunnen toetsen of de activiteit uitgevoerd kan worden, mogen worden gevraagd.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, voorzitter, ik heb twee vragen. De eerste is: op een website van bijvoorbeeld GDI – dat voorbeeld dat ik aanhaalde – stond 74 miljoen opgeteld. Dat staat gewoon als nieuwsbericht op de website. Dus is dat dan een voldoende indicatie? Dat is de eerste vraag.

En de tweede vraag is: is het College zich ervan bewust dat, zeker met AI tegenwoordig, heel makkelijk naar iets toegeschreven kan worden? En is het dan niet beter om gewoon te laten weten wat qua topnormering onze grens is en dan men daarboven zit, men gewoon geen subsidie kan aanvragen? Punt.

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Ja, we zijn ons er zeker van bewust dat er naar subsidies toegeschreven kan worden, want dat gebeurt ook zonder AI. Want zo werkt het natuurlijk ook als er subsidie aangevraagd wordt: dan wordt ernaartoe geschreven – überhaupt al. En daarom is het ook belangrijk om bij die kaders goed te kijken bij elke subsidie welke kaders je vaststelt en welke doelgroepen dan in aanmerking komen. We kunnen niet zomaar, los van dat we dat mogelijk weten, van een stichting opvragen of er WNT-normen zijn. Dan nog zou het opgevraagd moeten worden en dat mag niet allemaal overal.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Voorzitter, los van dat het niet opgevraagd kan worden, kan het toch wel als kader opgenomen worden? We hebben toch ook in onze Nota Verbonden Partijen een dergelijk kader? Dus je kunt van tevoren, los van het feit of het wel of niet gecontroleerd kan worden, wel een kader opnemen?

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Ja, voorzitter, het klopt inderdaad wat de SP zegt. We kunnen een kader opnemen en daar doelde ik op. Je kunt goed kijken welke subsidie voor welke doelgroep is en daarmee zou het ook voldoende gedekt kunnen zijn.

Toch nog even, ook al werd er niet helemaal een vraag over gesteld, wou ik eigenlijk nog even beginnen over groene schoolpleinen. Maar...

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, het schoot me in één keer te binnen. Het College geeft hier als antwoord: 'Ja, dat zouden we kunnen doen.' De vraag is natuurlijk: bent u ook welwillend om dat te doen?

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Ja, we kijken bij elke subsidieregeling denk ik heel goed gezamenlijk naar de kaders – ik denk uw Staten ook. Dan kijken we bij de subsidieregelingen inderdaad ook daarnaar, dus vooral naar de subsidie en naar welke doelgroep die gaat. Dus daar wordt echt specifiek naar gekeken.

De VOORZITTER: U doet gewoon een tweede interruptie achter elkaar? Mevrouw Feenstra.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, nu is het zo dat er inderdaad bij elk subsidiekader... Maar er bestaat ook in 2018 het Hoofdkader, het kader der kaders over de subsidieregelingen. En dat is eigenlijk de vraag: kunnen we niet dat kader... Zou het College dat kader niet aan willen passen, zodat het voor alle subsidieregelingen geldt?

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Nou, voorzitter, we gaan niet dat kader op dit moment hierop aanpassen.

Ja, groene schoolpleinen werd nog even aangehaald. Nou, voor het zomerreces krijgen uw Staten hierover nog een update over, ook over de motie en de afhandeling ervan. Daarin melden we onder andere dat we vanuit de Programmalijn Gezond van het Nationaal Programma Groningen 3,5 miljoen aan provinciale NPG-middelen hebben gereserveerd voor de Groninger Schoolpleinenrevolutie tot en met 2029. En aanvullend hebben wij in het uitvoeringsprogramma van het Coalitieakkoord voor de Schoolpleinenrevolutie ook nog 1,5 miljoen aan middelen gereserveerd tot en met 2029.

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Dank, leden van Provinciale Staten, voor de gestelde vragen. Ik heb een aantal vragen en nog een motie nog te beantwoorden, dus die wou ik gezamenlijk met u doornemen.

De eerste vraag even. In de verschillende woordvoeringen kwam een tweetal vragen dat ik heb gedestilleerd heb in mijn portefeuille die natuur heet en milieu en vergunningverlening. Dan begin ik met de Partij voor de Dieren. Die had een vraag over XXL-bedrijven, hoe zit met de uitstoot en vergunningverlening zit en hoe verhoudt zich dit met verouderde vergunningen – volgens mij citeer ik u dan denk juist. Ja, ik zie u knikken, dat klopt. Nou, laat ik aangeven dat niet alle vergunningen op XXL-bedrijventerreinen verouderd zijn. Het bevoegd gezag, de provincie, houdt doorlopend en met zekere regelmaat de vergunningen tegen het licht om te kijken of er verandering is van activiteiten, verandering van wet- en regelgeving. Want dat leidt weer tot aanpassing van vergunningen. Dus het is ook zo dat dat een doorlopend *ongoing* proces is dat de provincie op dat punt doorloopt. Dus we kijken ook doorlopend wat nodig is op dat terrein, dus het is een cyclus die we doorlopend meemaken.

Ook motie 61 leverde ons zeker daar wat op. Uw Staten hebben een motie voor extra middelen en ook extra fte's goedgekeurd, dus die is zeer welkom voor toezicht en handhaving en ook voor de actualisatie van vergunningverlening waar u op doelt. Dus waar wij bevoegd gezag zijn, daar pakken we de actualisatie van vergunningverlening voor XXL-bedrijventerreinen zeker op.

Dan heb ik de fractie Volt: zorgen omtrent de realisatie van NNN. Volgens mij zei u dat, mevrouw Reinink. Nou, daar hebben we zeker aandacht voor. Want kijk, wij hebben een deadline, een taakstelling, richting 2030 waar we nog echt heel veel moeten realiseren. De tijdshorizon staat. In IPO-verband is die landelijk afgesproken. De aankoop, de inrichting van de terreinen en de realisatie uiteindelijk doen we waar we kunnen. Het wordt ingeboekt in de cijfers op het moment dat we het daadwerkelijk realiseren. Dus letterlijk als het ingericht is, dus daardoor lijkt af en toe een vertekend beeld alsof er niks gebeurt, maar we zijn echt wel bezig met verschillende gebieden. Maar je hebt dat eindtraject pas als het echt letterlijk af is. Dan wordt het ingeboekt als zijnde gerealiseerde NNN. Dus kortom, de tijdshorizon hebben wij nadrukkelijk in beeld. We moeten nog even realiseren, dus ook de acquisitie, de inrichting en we werken er gewoon hard aan. Want wij realiseren ons dat die tijdshorizon met snelle schreden dichterbij komt.

Dan heb ik nog de motie van de BBB en door meerdere partijen ondersteund of meegetekend. Sympathiek, kan ik alleen maar zeggen. Kijk, als portefeuillehouder kan ik zeggen dat over de visserij dit een uitermate sympathieke motie is. Maar ik moet hem wel afraden en daar heb ik de volgende reden voor – ik kijk ook even naar het geachte Statenlid van de BBB, mevrouw Schepel, dat hem indiende. Kijk, we hebben beleidsregels als GS waarbij we werken – om niet een technisch verhaal te houden – dat als een budget aan het eind van het jaar niet uitgeput is, het vrijvalt in de algemene middelen. Dat staat ook letterlijk in het Hoofdlijnenakkoord van deze coalitie: niet-bestede middelen vallen vrij. Punt.

Daarnaast hebben we ook te maken met dat we bezig zijn in het kader van de visserij met een ontwikkelprogramma om dit op te pakken na de vakantie en dan met een voorstel te komen om de bestedingen ook voor dit jaar. Wij hebben incidenteel geld voor 2025, 2026 en 2027: dat staat bij ons in de Begroting. We zijn er hartstikke blij mee dat de coalitie dat gedaan heeft, gezamenlijk over deze drie jaren. We hebben in deze coalitie ook in de Begroting vanaf 2028 nu structureel gemaakt. Dus daar zijn we ook blij mee. Dat is beleid dat we voor de beroepsvisserij kunnen doen.

Mevrouw SCHEPEL (BBB): Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat er beleidsregels zijn en criteria om inderdaad het op deze manier te doen. Maar in de begeleidende brief bij de Jaarstukken staat heel duidelijk dat GS ook zelf van die beleidsregels kan afwijken. Dus dat het echt een keuze van het College is. Kan de gedeputeerde daarop reflecteren?

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Dat is correct. Kijk, het College spreekt met één mond, dus wij hebben gezamenlijk de verschillende begrotingsposten en de verschillende terreinen nagelopen. En de visserij valt onder de economieparagraaf. Dus we hebben in de collectiviteit van het College alles nagelopen en hier hebben we ook gewoon consequent naar gekeken of er een plan of een verplichting ligt. Als je alle vinkjes plaatst, komt dit uiteindelijk uit op 'nee'. Was dit de enige optie wat ons resteerde? Dus het loopt mee via de resultaatbestemming in de begrotingsruimte voor 2027, dus waar u volgende week over besluit bij de Perspectiefnota. Daar zit een vrije ruimte in, dus daar zit het ook in. Mocht u anders besluiten – laat ik dat ook zeggen – dan beperkt het ook de begrotingsruimte die u volgende week gaat bespreken. Dat wordt even technisch, maar dat is wel het gevolg, om u even mee te nemen naar de vrije ruimte waarover volgende week wordt besloten door Provinciale Staten en het besluit dat hier door PS op dat punt wordt genomen. Ja.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik had daar een vervolgvraag over aan de gedeputeerde. Want het College heeft niet gekozen voor een beleidskrediet, dus er zijn concrete projecten om dit geld nu te besteden. Klopt dat?

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Dat is correct. Kijk, dat is ook het wezenlijke dat ik op dit moment aan het eind van het jaar geen verplichtingen voor kon leggen. Want anders had ik dat ook graag gedaan, meneer Hoogers.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Dus als wij als Staten met een aantal voorstellen zullen komen voor dit budget, dan kunnen we de gedeputeerde aan onze kant vinden om die te ondersteunen?

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Deze gedeputeerde staat altijd voor goede voorstellen open. Dat weet meneer Hoogers ook. Maar dat betekent wel dat we op dit moment werken met het budget 2026 waar het in zit. En daar kijken we ernaar met de huidige financiële kaders ten aanzien van de bestedingsruimte. Maar daar komen we heel snel mee, want we hebben een aantal suggesties. We nemen ook voorstellen lokaal van Lauwersoog, van de visserij zelf, gewoon mee. Want we kijken dan in het kader van de verduurzaming van de beroepsvisserij wat er nodig is en dat nemen ook echt mee in onze afwegingen.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik ben blij dat de gedeputeerde dit zegt, want we zijn daar natuurlijk met een aantal Statenleden geweest in Lauwersoog. En de visserijsector heeft ook een heel aantal concrete projecten waarin ze met veel eigen middelen onbetaald iets proberen op te bouwen. Als provincie houden we geld over. Hoe mooi zou het zijn om dat soort initiatieven te ondersteunen? Kijkt het College daar actief naar?

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Ja, dat doe ik. Want kijk, via de landelijke visserijplatformen en alle watergrenzen in de provincie is rond ontwikkelplannen in de visserij een aantal dingen geverifieerd. Dat zijn aspecten ook vanuit de regio. Die nemen we allemaal mee in de afwegingen wat het beste is waar we de gelden in kunnen zetten. Dus die suggesties worden meegenomen.

Mevrouw STOLK (PvdA): Ik heb nog één verhelderende vraag. De gedeputeerde heeft zicht op de plannen die in ontwikkeling zijn. Met het budget van 2026 en 2027, waar we het volgende week over gaan hebben, kunnen die plannen gerealiseerd worden?

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Voor de verfijning daarvan hebt u het dus over het budget 2026, een dikke 300.000 euro. En volgend jaar komt er een nieuw budget en in 2028 ook – die maken we structureel. Wij denken dat wij op dit moment uitkomen met de budgetten die we hebben – laat ik dat ook duidelijk zeggen.

Laat ik nog één ding toevoegen. Per 1 maart is een nieuwe medewerker toegevoegd aan de regionale economie, die zich onder meer ook gaat bezighouden met het ontwikkelen van de visserij en het aanrechten landelijk ook van alle voorstellen om dit verder te brengen.

Dat was het.

Mevrouw VISSER (PvdD): Ja, ik kan het niet laten. Wat er ook meegenomen kan worden, is de bodemberoering van de visserij. Wordt dat ook meegenomen? is de vraag aan de gedeputeerde.

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Kijk, dan hebben we het over andere aspecten. Want je dat hebt natuurlijk in het Waddengebied en elders spelen er ook andere aspecten. Kijk, het Rijk – Rijkswaterstaat – zijn ook met allemaal kaders bezig. Dan wordt dat aspect dat u noemt, ook meegenomen. Daar zit de visserijsector vervolgens ook weer aan tafel, dat is weer een andere tafel. Maar dit is echt even de tafel hoe we de beroepsvisserij verder brengen met ook de verduurzamingstaken die spelen in de visserij, om met name de levensvatbaarheid en uiteindelijk ook het toekomstperspectief voor deze sector verder te brengen. Maar wat u noemt, ligt op andere tafels en dat komt zeker aan de orde.

Volgens mij heb ik nu alles bij de motie gezegd, dus per saldo is de eindconclusie – maar dat heb ik al gezegd tegen mevrouw Schepel – dat ik hem moet ontraden, gezien alle opmerkingen die ik nu gemaakt heb. Ja? Dat was het.

De heer BENNEMA (gedeputeerde): Volt blikst ver voorbij de horizon en de dijken van het Groninger land. Dat is ook belangrijk, want naar de uitwisselingen met onze buurlanden wordt gevraagd: geleerde lessen en concrete voorbeelden. Nou, zoals bekend gaat de provincie vaak op reis in de landen rond de Noordzee in het bijzonder. Ook op Duitsland vestigen wij aandacht en dat doen wij ook met onze verbonden partijen. Dat doen we met bedrijven, dat doen we met kennisinstellingen.

Nou ja, dan vraagt Volt heel concreet naar de *lessons learned*, maar zo concreet, zo messcherp, als Volt het graag wil zien, kan ik het niet neerzetten. Want ja, niet alles van waarde valt in keiharde cijfers uit te drukken en het is wel belangrijk. Want wat wij daar doen, is die verbindingen leggen, naar inspirerende voorbeelden zoeken. En eigenlijk zijn wij daar als provincie ook een beetje de ambassadeurs. Dat we andere partijen met elkaar in contact brengen en dat dat contact en die kennisuitwisseling verdergaat.

Waar kun je dan aan denken – om het wel een beetje in te vullen? Op het gebied van de Noordzeeregio: energie,. Dat kan allerlei energie zijn, dat kan blauwe waterstof zijn, dat kan offshorewind zijn, dat kunnen ook economische initiatieven en bedrijfsuitwisseling zijn. Mobiliteit: wij zijn bijvoorbeeld bezig met de ferry naar Noorwegen. Daar hebben we ook veel connecties opgedaan. Maar dan kun je ook met het daar aanwezige bedrijfsleven verbinden, met de kennisinstellingen daar. En het mooie is, wat je ook ziet als we dan zo'n gezamenlijke missie gehad hebben, dan hebben we daar ook appgroepen van. Je ziet dat die contacten gewoon doorgaan als we daar geweest zijn. Uiteindelijk vinden wij het belangrijk om in bepaalde richtingen contacten te leggen, maar worden de zaken echt gerealiseerd in de kennisinstellingen en de bedrijven. Die zijn ook vaak dan de motoren. Dus die interactie is de aanjagende functie die wij hebben.

Daarnaast hebben wij natuurlijk ook meer een lobbyfunctie om op te komen voor onze belangen. Dat doen wij bijvoorbeeld ook via zo'n Noordzeecommissie. Dan kun je met elkaar van alles ophalen, ideeën uitwisselen en ook belangen verder zetten richting Brussel. Dus dat zijn eigenlijk een beetje de richtingen waarin wij het zoeken. Dus zo heel concreet kan ik het niet zeggen. Maar inderdaad, energie en ook bijvoorbeeld *carbon capture* en *storage utilisation*: aan al dat soort zaken moet je denken. Daar zijn we mee bezig en daar zijn ook voorbeelden van hoe onze instellingen en bedrijven daarmee verdergaan.

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Ik heb een vraag vanuit Groninger Belang en een motie over de Oostpolder van de PVV.

Groninger Belang vroeg naar het potje met geld voor de kerncentrale, beter bekend als 'proceskosten verweer kerncentrales'. Zoals u weet, zijn wij tegen kerncentrales. Dat staat in de Omgevingsvisie, wij hebben u ook vorige week een brief gestuurd naar aanleiding van de Kamerbrief die wij hebben ontvangen vanuit het Rijk. Die middelen worden ingezet om ook te ageren tegen die kerncentrales. Wij hebben nu ook extra ambtelijke inzet die we daarvoor gebruiken. We moeten alle onderzoeken lezen, we willen zelf *second opinions* doen voor die onderzoeken. Dis daar worden die middelen voor gebruikt.

U zei 'spontaan'. Ik weet niet hoe spontaan het Rijk gooit met geld, maar wij hebben er niet om gevraagd in ieder geval. Dus wij hebben toebedeeld gekregen. Dat geldt voor Zuid-Holland en ook voor Zeeland. Dus dat is onze reactie hierop.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ja, want dan zou ik toch graag van de gedeputeerde iets willen weten. We hebben daar inderdaad een label aan gegeven, maar nou zie ik toch weer bij die omschrijving dat waarom we dat krijgen, eigenlijk is – om het zo maar even uit te drukken – om 'goed

te kunnen samenwerken'. Dan denk ik: ja, om goed te kunnen samenwerken denk ik niet direct aan dat ik iemand geld geef om tegen mij te gaan procederen. Dus dan denk ik: hoe komt dan die omschrijving die er nu weer staat, daar zo? Want dat lijkt op z'n zachtst gezegd dus in tegenspraak met waarvoor wij het willen gebruiken.

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Het is een specifiek decentralisatie-uitkering. Er zitten ook geen voorwaarden aan, het is een omschrijving vanuit het Rijk. Wij hebben het overgenomen als 'proceskosten verweer kerncentrales'. Wij gebruiken die middelen zoals gezegd voor de inzet van ambtenaren, voor de inzet voor *second opinions* en het lezen van onderzoeken et cetera, omdat wij ons verweren tegen kerncentrales. Laten we daar heel helder over zijn. En nogmaals, ook Zuid-Holland en Zeeland krijgen de middelen en zoals u weet, zijn niet alle locaties geschikt voor kerncentrales. Dus het staat er helemaal los van.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ja, dan nog even een aanvullende vraag. Dus dat betekent eigenlijk dat de beschrijving die we kunnen lezen bij die 360.000 euro die we extra ontvangen, is eigenlijk de tekst die dan van het ministerie komt als een begeleiding? Want anders kan ik het niet plaatsen, want dan zouden we daar een heel ander verhaal hebben neergezet.

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Dat klopt.

De VOORZITTER: De heer Bakker, ten slotte.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Ten slotte zou ik dan nog wel iets willen vragen. Ik denk dat wij wel wat behoefte hebben aan inzicht om straks te kijken waaraan die middelen werkelijk besteed gaan worden. Dat zal dan bij de Jaarstukken waarschijnlijk zo zijn, maar dan hoop ik dat daarin een stuk toelichting komt die duidelijk maakt waarvoor dat geld dan ook werkelijk gebruikt wordt. Kan de gedeputeerde kan ook toezeggen?

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Ja, volgens mij moeten wij ons altijd verantwoorden in de Jaarstukken. Dus ook bij dezen.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, voorzitter, ik hoorde net de gedeputeerde een aantal zaken noemen waarvoor het geld gebruikt kan worden. Nou is er op 30 juni weer een voorlichting bij ik dacht Roodeschool. Een mooi moment om met z'n allen daarnaartoe te gaan en te laten weten hoe we daartegenaan kijken. Maar ik heb weer geen advertentie gezien of op een andere manier. Is het de bedoeling dat het Rijk een advertentie zet? Of is het de bedoeling dat wij een advertentie zetten: 'Komt allen op 30 juni'? Hoe werkt dat?

De heer ROEMERS (gedeputeerde): De bijeenkomst wordt georganiseerd vanuit het Rijk. Het is ook aan het Rijk om die bijeenkomst te organiseren en dus ook daar reclame voor te maken. Wij zijn tegen kerncentrales. Komende week heb ik ook een bestuurlijk overleg met Het Hogeland en met Eemsdelta over hoe wij ons gaan verhouden tot die bijeenkomst. Wij hebben wekelijks contact ook onderling met elkaar en dat is het bestuurlijk overleg formeel. Maar we bellen natuurlijk ook heel veel. Natuurlijk bent u vrij om daarheen te gaan, die uitnodiging staat natuurlijk. Het is een openbare bijeenkomst. Dus ik weerhoud u daar niet van, maar wij hebben daar geen oproep voor geplaatst. Sterker nog, ik weet het ook pas zelf sinds gisteren.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, dank voor het antwoord. Stel dat de provincie stellingneemt, dus zegt: wij sluiten niet aan, want wij zijn überhaupt tegen de kerncentrales. Dan heeft het dus geen pas om daarheen te gaan. Dan lijkt me ook handig om dat uitgebreid te delen met de Staten zodat we een eenduidig signaal kunnen afgeven.

De VOORZITTER: De gedeputeerde. Het mag beknopt, want er is een mondelinge vraag nog op hetzelfde onderwerp die we straks ook gaan behandelen. De gedeputeerde.

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Ik zou hier ook wel de scheiding willen maken tussen ons als College en u als Staten. Die afweging zullen de Staten voor zichzelf moeten maken.

De heer BAKKER (Groninger Belang): Nog even voor deze Staten voor alle duidelijkheid. De 360.000 euro die ik noemde, is extra geld. Dus dat is boven op het bedrag dat we eerder vorig jaar al hebben gekregen. Klopt dat?

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Dat klopt.

Dan ga ik naar de motie van de PVV, van de heer Van Kesteren. Ik begin altijd maar met de boodschap: die gaan we ontraden. Ik zal ook uitleggen waarom. De Gebiedsontwikkeling Oostpolder rapporteert periodiek met verslaglegging aan de aandeelhouders om te voldoen aan de wettelijke taken. Informatie rondom de Grex maar ook de grondaankopen zijn vertrouwelijke gegevens waar ook een financieel belang speelt. Dus die kunnen wij alleen maar vertrouwelijk met u delen. Het is daarom gebruikelijk om dergelijke gegevens niet publiek te delen. Wij rapporteren aan de aandeelhouders door middel van twee tussenrapportages en de jaarrekening en de laatste gaat ook naar PS.

Mevrouw VAN DIJKEN (gedeputeerde): Ik had eigenlijk drie vragen.

De eerste vraag kwam van de PvdA en die ging over de basisbanen. Wat is de stand van zaken en hebben gemeenten zich gemeld? Gemeenten hebben zich tot op dit moment nog niet uit zichzelf gemeld. Wij brengen het wel onder de aandacht in gesprekken, bijvoorbeeld gesprekken die wij houden met de gemeenten over NPG-projecten.

Dan was er nog een vraag over het uitvoeringsprogramma rapport Sipma en de financiële kant daarvan. 30 juni – dat is volgende week dinsdag – wordt het Sipma-rapport vastgesteld door het College en dan komt het zo snel mogelijk naar u toe. In de Begroting van 2027 leggen wij een voorstel voor om dit programma dus te kunnen uitvoeren. Wij noemen het nu het Programma Horizon, omdat wij denken dat het gewoon langer duurt. Het is een doorgaand traject, je bereikt het eigenlijk ook nooit echt en ja, we vinden het dus een prettigere naam dan 'het Sipma-rapport'.

Kunnen onderbestedingsvragen tegelijk worden besproken met het Horizon-traject? Ja, ik ben er zelf geen voorstander van, omdat het toch eigenlijk twee heel aparte onderwerpen zijn die enorm veel aandacht verdienen en om ze met elkaar te gaan vermengen, vinden wij op zich niet zo verstandig. Dus ja, wij stellen voor om dat toch als twee aparte onderwerpen te gaan behandelen.

Tot zover.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik had even een vraag, voorzitter. Ik heb de beantwoording gemist van dit College.

De VOORZITTER: Ja, dat kan. U kunt er in tweede termijn op terugkomen als u dat wilt.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Nou, dat vind ik een beetje zonde van mijn spreektijd. Want ik heb dat al gedaan. Dus ik verwacht eigenlijk nog even van het College...

De VOORZITTER: Ja. U kunt de vraag stellen aan de laatste spreker.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ja. Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan het College over Bos & Hout gesteld. Er is onderrealisatie en onderbesteding en ik wou daar nog een vraag aan toevoegen. Er is ook sprake van heel veel boomverwoesting door het weer afgelopen tijd. Dus ik ben benieuwd hoe het College omgaat met de aanplant.

Ik heb een vraag gesteld over de recreatieberg. Of het College van plan is om de vrije middelen te besteden voor een vervolgonderzoek.

De VOORZITTER: Nou... Ik zie totale verwarring in het College. (...)

Mevrouw VAN DIJKEN (gedeputeerde): Mag ik het woord doorgeven aan de heer Wenneger?

De VOORZITTER: Van mij mag het, ja!

Mevrouw VAN DIJKEN (gedeputeerde): Oké.

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Dank voor de gestelde vragen. Dit is mij gewoon ontschoten, klaar.

Bos & Hout. Zoals ik dat programma ken, loopt dat al een aantal jaren. Dit is begrotingstechnisch, voor zover dat ingeregeld is, voorzien in middelen en uiteindelijk kunnen we door. Volgens mij stelde u de vraag: ja, maar hoe zit dat dan verderop? Ja, dan kijken we gewoon als

College uiteindelijk naar dit als een goed onderwerp dat breed leeft. Er wordt heel goed werk voor gedaan qua inzet, dus wij gaan echt als College kijken binnen de begrotingsruimte of we Bos & Hout kunnen continueren. Ik ga het nog niet hard toezeggen, maar het is zeker een onderwerp dat we meenemen in de vervolgbesprekingen. Na afloop van deze termijn – 2027 is het volgens mij het laatste jaar dat er middelen voor gereserveerd zijn in de Begroting – kunnen we dit meenemen in de begrotingsgesprekken die we dan hebben. Ja?

En uw tweede vraag was? O ja, de aanplant, bomen. Ja, we hebben er ook kennis van genomen, de recente storm. Want we hebben het uiteindelijk ook over ‘verwoesting’ van bomen – zoals u zei. Ja, daar kijken we naar als provincie. Maar dat ligt eraan wie bevoegd gezag: of het aan de gemeente is of aan de provincie is. Laat staan dus wie de eigenaar is. Zit het bij mobiliteit? Het is mijn collega die erover gaat als het langs de wegen is. Dus uiteindelijk en kortom: afhankelijk van welk team het is, kijken we wie het is en ook mede in de lijn van bevoegd gezag. Dat kan het waterschap zijn, dat kan de gemeente zijn, dat kan de provincie zijn. Ik kan daar niet een uniek antwoord op geven. Maar nadrukkelijk kijken we ook in het kader van verkeersveiligheid en sowieso in brede zin naar aanplant. Als het in een natuurgebied is, kijken we daarnaar.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Bedankt, gedeputeerde, dat u nog even terugkwam voor dit antwoord. Ik heb een vervolgvraag. Want u zegt: ‘ik kijk natuurlijk naar die bomen en dat ze op worden geruimd’. Helemaal mee eens. Ik zou liever horen dat het College zich ook inzet voor het aanplanten, want daar zijn we eigenlijk nog maar op nul als we kijken in het totale bosareaal dat uitgebreid moet worden. Zet het College zich daarvoor in?

De VOORZITTER: Nee, ik duid de vraag even zo dat u vraagt of dat in het afgelopen jaar het geval is geweest, hè? Want anders is het misschien volgende week meer op zijn plek. Dat is de meest subtiële manier om de orde te bewaken. De gedeputeerde.

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Daar kan ik op zich volmondig ‘ja’ op zeggen. Want ik heb het stuk persoonlijk langs mijn portefeuillehoudersoverleg zien gaan. De toename in het bosareaal is ook iets waar we naar kijken. Dus dat gebeurt. De logische planning moet passen op de plekken. Dan zoeken we ook de eigendommen op die we al hebben als provincie. Dus wat we kunnen aan areaal, wordt letterlijk bewust ook opgepakt om nieuwe aanplant te realiseren: meer dan de huidige nulsituatie wat u terecht noemt.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Tot slot, voorzitter, over de overgebleven middelen voor Bos & Hout. Tot en met 2025 hebben we er steeds voor gezorgd dat die middelen doorgaan, dat ze meegaan met het programma en dat ze dus ook besteed worden. Alleen, we hebben steeds te maken met onderrealisatie en een hogere grondprijs en een steeds duurder wordende exploitatie. Kan de gedeputeerde aangeven hoe ze dan ook toch gaan sturen op meer realisatie in het programma?

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Ja, dat is het deel van de balans waar u terecht op doelt. Kijk, je hebt met stijgende grondprijzen te maken, inrichtingskosten die toenemen. Je hebt in de volle breedte ook met alle aspecten te maken die daar binnen dat budget vallen. Als de prijzen toenemen, moeten we ook inderdaad kijken naar eventueel de volumes die je daar beschikbaar voor hebt aan middelen. Dus dat wordt meegenomen bij de Begroting. Want we hebben het tot en met 2027 gefikst. Vanaf 2028 kijken we naar dat soort dingen. Kortom, er moet meer bij. Maar in de gesprekken, in de verkenningen, pakken we dat soort dingen op. Dat is het enige wat ik kan zeggen. Ja?

De heer DE WIT (CDA): Ja, voorzitter, ik had een vraag aan een andere gedeputeerde. Maar meneer Hoogers ging ertussendoor en intussen is een wissel geweest. Zou ik nog een vraag kunnen stellen aan gedeputeerde Van Dijken?

De VOORZITTER: Ik denk dat dat kan. Mag ik gedeputeerde Van Dijken uitnodigen nog even achter het spreekgestoelte plaats te nemen? (...) Ik neem aan dat u straks allemaal collectief afziet van een tweede termijn, of... [Gelach in de Statenzaal.] Er is een nieuw figuur, al die interrupties in de staart.

Gedeputeerde Van Dijken. O nee, de heer De Wit gaat eerst een vraag stellen. Ja.

De heer DE WIT (CDA): Ja, ik heb mevrouw Van Dijken hoog zitten, maar helderziend weet ik niet of ze dat is.

Ik had nog een vraag over de beantwoording rondom het rapport Sipma. \De gedeputeerde gaf aan dat dat rapport wordt of is vastgesteld. Maar doelt de gedeputeerde dan op het rapport Sipma of het plan van aanpak dat eruit voortkomt?

Mevrouw VAN DIJKEN (gedeputeerde): Het lijkt wel een beetje de stoelendans vandaag.

Het uitvoeringsprogramma, dus het vervolgtraject, naar aanleiding van het rapport Sipma, dus het nieuwe Horizon-traject: dat wordt inderdaad komende week dinsdag aan de beurt op de Collegetafel. Dan wordt het vastgesteld en dan gaat het met spoed naar u toe.

De VOORZITTER: De gedeputeerde vermoédte dat het dan wordt vastgesteld. De heer De Wit.

Mevrouw VAN DIJKEN (gedeputeerde): Ik verwacht dat het goed komt.

De heer DE WIT (CDA): En als dat vermoeden niet klopt en het wordt niet vastgesteld, wanneer komt het dan aan de orde?

Mevrouw VAN DIJKEN (gedeputeerde): Ja, dat zou in theorie dan de eerstvolgende vergadering moeten zijn. Maar ik ga ervan uit dat dat niet gebeurt.

De heer DE WIT (CDA): Ja, ik hoorde hier eerst een toezegging, maar dat klinkt als een stip op de horizon.

De VOORZITTER: Nee, de heer De Wit is voldoende ingevoerd in het staatsrecht om te weten dat deze toezegging niet kan worden gedaan.

Anderen nog? Nee? De heer Hoogers.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik wacht nog even op de beantwoording over de recreatieberg. (...)

De VOORZITTER: Er is strijd over wie in het College de gedeputeerde van de recreatiebulten is! (...) Gedeputeerde Bennema. Het kan zijn dat hij straks nog wordt gecorrigeerd door gedeputeerde Top.

De heer BENNEMA (gedeputeerde): Nou nee, ik heb het heel goed afgestemd allemaal.

De 'recreatieberg': dat is een beetje een nieuwe term voor mij. Ik hoorde de heer Roemers net naast mij zeggen: 'Die hebben we volgens mij al ergens bij Kardingse staan.' Maar ik denk dat er wordt bedoeld op de welbekende fietsberg en daar hebben wij inderdaad geen middelen voor gereserveerd. Dat zijn we ook niet van plan, omdat we die plannen indertijd hebben bekeken en daar zagen wij toentertijd onvoldoende kansen in. Mooi idee, maar echt kansrijk achtten wij het toen niet. Dus eigenlijk moeten we het vooral met veel tegenwind doen in het Groninger landschap. Maar dat is goed te doen, kan ik uit ervaring zeggen.

De VOORZITTER: De heer Hoogers verijnt zijn vraag en houdt het bij de Jaarrekening en niet bij de Begroting voor volgend jaar.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Zeker, voorzitter. Wat ik nog als enige wil weten van het College, is het volgende. De vorige keer hebben ze initiatieven over de Jaarrekening 2025 en de inzet van de middelen tegengehouden en heeft de coalitie ook tegen gestemd. Stel, we komen met een aanpassing daarop, is het College dan voornemens om daarin mee te gaan?

De heer BENNEMA (gedeputeerde): Nou, wij hebben het plan indertijd bekeken en daar zagen wij toen te weinig muziek in. Dus ik denk dat wij bij dat standpunt blijven.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja, aanvullend daarop. Nu is het zo dat we bagger niet kwijt kunnen vanwege allerlei regelgeving. En is er een nieuwe situatie ontstaan waar die bagger bijvoorbeeld gebruikt zou kunnen worden voor die fietsberg. Zou het College daar niet naar kunnen kijken?

De heer BENNEMA (gedeputeerde): Dat is een zeer creatief idee. Of het in de praktijk werkbaar is, dat weet ik niet. Dus nou, ik denk niet dat het zo eenvoudig ligt. Maar ik heb de vraag al eens gesteld, maar daar kwam niet uit dat dat een goed alternatief was.

De VOORZITTER: Is deze bagger-fietsvraag gericht op de Begroting of op de Jaarrekening?

Mevrouw FEENSTRA (SP): Hij was aanvullend op de vragen van de heer Hoogers.

De VOORZITTER: Maar zo krijg je dat je elk debat over alles kunt voeren. Zeker jaarrekeningen en begrotingen zijn daar heel geschikt voor. Mevrouw Buigel.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ik vroeg me nog wel iets af. De gemeente Het Hogeland wil wel graag deze recreatieberg. Die hebben dat volgens mij ook benoemd in hun coalitieakkoord. Hoe kijkt het College daar dan naar?

De VOORZITTER: Zullen we dit gewoon niet meer doen? Als u dit belangrijk vindt, brengt u maar in bij de Perspectiefnota volgende week. Ik verklaar het buiten de orde. (...) Dit is mijn uitspraak en daar moet u het mee doen.

Oké, daarmee zijn we aan het eind van de beantwoording vanwege het College. Is er behoefte aan een tweede termijn of een schorsing daaraan voorafgaand? Dat zijn handen van 'ik meld me voor de tweede termijn', geloof ik, hè? Kan dat meteen of moet er worden geschorst? Geschorst? Ja, hoelang? (...) Ik zie dat er behoefte is aan een schorsing. Dat kunnen anderen nooit voor u bepalen.

Ja? Ik schors voor een kwartier, want ik ben in een gulle bui.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Er was behoefte aan een kwartiertje schorsing en dat kwartiertje is benut – in ieder geval voorbij. Dus ik denk dat het goed is om te beginnen met de BBB voor de woordvoering in tweede termijn. Het woord is aan mevrouw Schepel.

Mevrouw SCHEPEL (BBB): Mijn spreektijd is op, heb ik begrepen. Maar ik kan ook heel kort zijn.

De motie die we zo pas hebben ingediend, hebben we omgezet in een amendement en dat dien ik bij dezen in.

Amendement 72 'Volle netten'

(ingediend door de fracties van de BBB, de ChristenUnie, Groninger Belang, de PVV, het CDA, Forum voor Democratie, de VVD en de Partij voor het Noorden)

Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 27 mei 2026, ter behandeling van de Provinciale Jaarrekening 2025

Besluiten:

Het bij het Statenvoorstel horende ontwerpbesluit onder 5 te wijzigen, zodat deze komt te luiden als volgt:

- | 5. Het gerealiseerde resultaat 2025 als volgt te verwerken, met dien verstande dat:

Nieuw onder 'i.' het volgende wordt tussengevoegd:

- i. *'Een bedrag van 383.000 euro in het kader van de overboeking beroepsvisserij 2025-2026 toe te voegen aan de algemene reserve.'*

En de huidige tekst onder i. te hernoemen als 'j.' en deze tekst aan te passen als volgt:

- j. *'Het restantbedrag ná bestemming van 8.014.003 euro toe te voegen aan de algemene reserve.'*

De VOORZITTER: En het voordeel van amendementen is dat de voorzitter ze niet hoeft voor te lezen. Dus ik schuif het meteen door naar de griffier, dank u wel. Het gaat trouwens om amendement met nummer 72, de titel blijft 'Volle netten'.

Dan kijk ik of er behoefte is aan een tweede termijn bij GroenLinks? Ja, de heer Feitsma.

De heer FEITSMA (GroenLinks): Misschien is het alvast even goed om iets te zeggen ten aanzien van de moties die zijn ingediend.

Ten aanzien van de moties over onderbesteding: eentje ging over het apart aanleveren, Daar is een toezegging op gedaan, dus in die zin volgen wij die toezegging.

Ten aanzien van de aanpak naar aanleiding van de analyse: ook die zou komen. Alleen iets later, dus moeten we daar even op wachten.

De motie over de visserij: wij volgen hierin GS.

En de motie ten aanzien van de subsidies die op de juiste plek terecht gaan komen: wij zien datzelfde principe natuurlijk graag. Dan is er op dit moment wel een toetsing. De vraag is dan: is die voldoende? Als wij de gedeputeerde goed begrijpen, dan is dat het geval en kunnen wij ons daarin vinden.

Tot zover.

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Ik zal het kort houden. Ik dank het College voor de beantwoording van de vragen.

Wij houden onze motie aan, want ik heb er nog één vraag over. Dat is namelijk of we niet de onderzoeksvragen iets eerder kunnen krijgen, zodat we ons beter kunnen voorbereiden op het debat. Dat is nog een vraag die ik aan het College heb.

Ik ben superblij dat er *funding* is voor de Schoolpleinenrevolutie ook na 2029 en ook dat er een versnelling is met een extra budget.

Ik heb wel nog het verzoek aan de coalitiepartijen. Stel, er komt een motie over een recreatieberg en stel, wij zijn als oppositie verenigd, dan zou ik het erg waarderen als we het flexibel budget daar inderdaad voor kunnen gebruiken.

De VOORZITTER: De SP is door haar tijd heen.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Voorzitter, ik heb een motie.

De VOORZITTER: Zullen we dat dan maar doen? Met een buitengewoon beknopte toelichting. Mevrouw Feenstra. (...) Luistert u allen goed, want het is heel snel voorbij.

Mevrouw FEENSTRA (SP): Ja. Publiek geld, subsidiegeld, kan maar één keer worden gegeven en sterke schouders kunnen het prima zelf betalen. Het moet neerkomen bij wie het echt nodig heeft. Dat willen we goed verankeren, daarom deze motie.

De VOORZITTER: Dank u wel. Het is een motie van de SP en de Partij voor de Dieren, 'Sterke schouders betalen het zelf'. Deze motie heeft als volgnummer 434 en eindigt met het volgende verzoek aan het College van Gedeputeerde Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 juni 2026,
Constaterende dat:

- het huidige subsidiekader uit 2018 mogelijkheden biedt om subsidies te weigeren bij structurele aanvragen groter dan 125.000 euro indien ook sprake is van een topinkomen boven de WNT-norm, of wanneer de activiteiten niet overwegend gericht zijn op de provincie;
- een groot bedrag nog steeds gesubsidieerd kan worden aan een partij met voldoende eigen kapitaal als het niet structureel is;
- op dit moment de subsidiekaders onvoldoende borgen dat er geen geld gaat naar winstgevendende multinationals die voldoende eigen financiële draagkracht bezitten;

Overwegende dat:

- subsidies vanuit publieke middelen primair moeten bijdragen aan de ontwikkeling van de provincie Groningen en ten goede moeten komen aan de inwoners, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en het lokale MKB;
- publiek geld schaars is en iedere euro maar één keer kan worden uitgegeven;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten om:

- de criteria voor subsidieverlening aan te passen met als uitgangspunt dat publieke middelen niet worden ingezet voor multinationals die voldoende eigen financiële draagkracht bezitten;
- het subsidiereglement zodanig te herzien dat de drempelwaarde voor 'structurele subsidies' van 125.000 euro komt te vervallen, en de toetsing voortaan uitsluitend plaatsvindt aan de hand van het topinkomen (boven de WNT-norm) en eventuele winstuitkeringen;

En gaan over tot de orde van de dag.'

Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw BUIGEL (D66): Voorzitter, wij hebben ook een motie.

De VOORZITTER: Ik heb een motie die de logo's bevat van D66, de ChristenUnie, het CDA, de SP, de Partij voor de Dieren, Groninger Belang, de Partij voor het Noorden, Forum voor Democratie en Volt. De titel van de motie is 'Recreatieve ambities waarmaken'. Deze motie heeft als volgnummer 435 en eindigt met het volgende verzoek aan het College van Gedeputeerde Staten:

'Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen op 24 juni 2026,

Constaterende dat:

- Provinciale Staten eerder de moties 'Wielrennen op hoger niveau' en 'Recreatie op hoger niveau' hebben aangenomen;
- Witteveen+Bos heeft geconcludeerd dat recreatiebergen bij Veendam en Usquert kansrijke projecten zijn, waarbij vervolgonderzoek noodzakelijk is alvorens tot realisatie over te gaan;
- het rapport adviseert om de samenwerking tussen provincie en gemeenten voort te zetten en de vervolgfase nader uit te werken;
- de Economische Agenda van Nij Begun inzet op het vergroten van de brede welvaart en toerisme benoemt als een van de drie economische hoofdambitie voor Groningen en Noord-Drenthe;
- binnen de Economische Agenda middelen zijn gereserveerd voor de verdere ontwikkeling van de vrijetijdseconomie;
- het coalitieakkoord van de gemeente Het Hogeland expliciet ruimte biedt voor recreatieve en sportieve voorzieningen zoals de Waddenberg;

Overwegende dat:

- recreatiebergen een unieke recreatieve voorziening vormen die inwoners stimuleert om meer te bewegen, te wandelen en te fietsen;
- recreatiebergen kunnen bijdragen aan gezondheid, leefbaarheid, toerisme, recreatie, sport en economische ontwikkeling;
- de provincie Groningen zich profileert als fietsprovincie en investeert in doorfietsroutes en recreatieve infrastructuur;
- een koppeling tussen recreatiebergen en bestaande of toekomstige doorfietsroutes de aantrekkelijkheid van Groningen als fietsprovincie verder versterkt;
- de Economische Agenda expliciet inzet op onderscheidende publiekstrekkingen die bezoekers naar Groningen trekken en langer laten verblijven;
- de mogelijkheden van Nij Begun, Europese fondsen, EFRO en andere programma's nog onvoldoende zijn verkend voor de realisatie van recreatiebergen;
- uitstel van verdere planvorming toekomstige realisatie duurder maakt door stijgende grond-, materiaal- en uitvoeringskosten;
- er ook bagger gebruikt kan worden om recreatiebergen op te hogen;

Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten om:

- met de onbestede middelen uit het flexibel budget van 2025 de in het rapport van Witteveen+Bos aanbevolen vervolgfase uit te voeren;
- Provinciale Staten uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 te informeren over de voortgang van deze vervolgfase;

En gaan over tot de orde van de dag.'

Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dank u wel, mevrouw Buigel, voor uw buitengewoon beknopte woordvoering.

Ik kijk naar het CDA of daar behoefte is aan een woordvoering. De heer De Wit.

De heer DE WIT (CDA): Ik heb niet zozeer nog vragen aan het College, maar een oproep aan de coalitiepartijen. Wij hebben het budgetrecht als Staten. Er ligt een voorstel voor de fietsberg om geld dat niet besteed is, dat over is uit het flexibel budget, te investeren in een onderzoek naar die fietsberg. Hoe mooi zou het zijn dat de oppositie daarin ondersteund wordt om in ieder geval een onderzoek daarnaar uit te voeren en om in de toekomst te kijken, in welke vorm dan ook, of we dat voort willen zetten. [Bij de ChristenUnie-fractie wordt op de tafeltjes geroffeld.]

De VOORZITTER: Nee nee nee, dat doen we niet. Er is niets unaniem aangenomen!

De Partij voor het Noorden heeft nog 15 seconden.

De heer ZWART (PvvhN): Voorzitter, wij gaan even over de motie. Want we horen al te vaak 'we gaan het onderzoeken' en eigenlijk wil 'we gaan het onderzoeken' zeggen: 'we gaan het uitstellen'. Dat is heel leuk. Maar als je het dan toch wilt onderzoeken en ons vóór de Begroting van volgend jaar de gegevens wilt geven, denk dan alstublieft ook na over de maatregelen die je wilt nemen. En daarom houden wij deze motie aan. Want het gaat niet om het onderzoek. Denk alstublieft na over die onderbesteding en wat we eraan kunnen doen.

De VOORZITTER: Ik dank u wel. Ik heb zonet de heer Epema stiefmoederlijk behandeld, want ik noemde hem niet bij de fracties die spreektijd hadden. Maar hij heeft nog 5 seconden. (...) De heer Epema ziet daarvan af.

Dan kijk ik naar het College. Is er behoefte aan schorsing voor intern beraad door het College? Dan schors ik de vergadering vijf minuten.

(...) Ik hoor zojuist dat de lunch klaarstaat. Dat is een heel goede suggestie van de meest hongerige gedeputeerde. En hij staat niet in atrium vanwege de hitte, maar hij staat in de koffiekamer, afgeschermd.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering. Een vraag aan het College: is er nog behoefte aan beantwoording aldaar? Het woord is aan gedeputeerde Siersema.

Mevrouw SIERSEMA (gedeputeerde): Ja, want er was nog een enkele vraag gesteld en er zijn nog twee moties die ik nog even ga toelichten.

Er was nog een vraag gesteld door de ChristenUnie, een onderzoeksvraag wat betreft de analyse onderbesteding, of ze die eerder konden krijgen. Bij dezen: wij hadden eigenlijk maar één onderzoeksvraag en dat is: wat verklaart de onderbesteding? En daar zijn we mee aan de slag.

Daarnaast de motie van de SP 'Sterke schouders betalen het zelf'. Wij ontraden deze motie. Zoals ook al eerder aangegeven met betrekking tot de financiële draagkracht: het huidige kader biedt al de mogelijkheid om die doelgroep ook af te bakenen. Daarnaast brengt de voorgestelde toets ook een grote uitvoeringslast met zich mee. En ook mogen de gegevens van de financiële draagkracht niet zonder meer worden opgevraagd.

Het voorstel om die drempelwaarde van 150.000 euro te laten vervallen en enkel te toetsen aan de WNT-norm. Deze ondergrens is bewust gekozen om het aantal aanvragen dat aan deze intensieve toets moet worden onderworpen, te beperken. En ook om te voorkomen dat alle subsidieaanvragers worden belast met een zwaardere toetslast. Dus dat je dan gaat kijken naar ook dat kleinere MKB en alles, dat ze ook hieraan moeten voldoen. Dat vraagt natuurlijk dan ineens nog weer een extra, terwijl we dat ook aan die kant niet willen.

Tot slot: het enkel toetsen aan de WNT-norm voor structurele subsidies, enkel voor het feit dat er bijvoorbeeld een subsidieaanvrager meer verdient dan een WNT-norm, is onvoldoende om een subsidie te weigeren, aldus ook de Raad van State. Daarom ontraden we de motie.

Dan kijken we naar de recreatiebergmotie. Die wordt een beetje doorgeschoven, dat is een soort verschuifbare berg. Wij ontraden deze motie. Strikt genomen zou dit eigenlijk ook een amendement moeten zijn, maar inhoudelijk heeft collega Bennema hier al het een en ander over gezegd. Daarnaast ligt de bal nu ook bij de gemeente. Daarnaast vinden wij het ook zuiverder om het flexibel budget voor 2026 aan te wenden of dit te betrekken is in de integrale afweging van de Perspectiefnota van de volgende week. En omdat u ook concreet kunt worden over het bedrag. Want nu wordt er maar iets genoemd, 'het resterende dat er is': ja, dan weten we eigenlijk niet wat we daarmee moeten doen. Dus zou het advies zijn: verplaats het dan naar volgende week. Dus daarom ontraden we de motie.

De heer WENNEGER (gedeputeerde): Resteert mij denk ik ook een amendement, ingediend door dezelfde fractie plus de Partij voor het Noorden, zie ik. 'Volle netten': het was een motie, het is een amendement geworden. Ik kijk ook even naar inderdaad de toevoeging van de overboeking van 380.000 euro voor de visserijmiddelen 2025. Nou ja, ik heb volgens mij een duidelijk antwoord gegeven bij de motiebehandeling. Dat kan ik herhalen. Sympathiek idee: laat ik dat vooropgesteld hebben. Maar we hebben in het College nadrukkelijk de keuze gemaakt om dit in de algemene middelen te laten meelopen, ook richting de Perspectiefnota volgende week vrije ruimte te geven voor uw Staten om daar invulling aan te geven. Dus ik ga hem nogmaals ontraden, maar het is aan uw Staten om dat voor de rest verder te geleiden.

Dat was het.

De VOORZITTER: Nou, dat is voor mij reden om nu nog even indringend en vragend naar het College te kijken of er nog anderen zijn die het woord willen voeren. Dat is niet het geval.

Dan we normaal gesproken nu aan het eind van de beraadslaging gekomen. Ik zie dat u er allemaal mee kunt leven. O, mevrouw Buigel.

Mevrouw BUIGEL (D66): Ja, horende de beantwoording van het College zouden wij graag onze motie willen intrekken om de tekst aan te passen, zodat we hem volgende week opnieuw kunnen indienen.

De VOORZITTER: De motie is ingetrokken. De heer Hoogers?

De heer HOOGERS (ChristenUnie): Horende de beantwoording van de gedeputeerde zou ik ook onze motie betreffende het onderzoek willen intrekken.

De VOORZITTER: Ook die motie is ingetrokken. Dan kijk ik straks wat er nog resteert. Anderen nog? Nee? Er is één amendement, hè, geloof ik – technisch. Momentje we gaan even de boel ordenen. (...)

Dames en heren, ik kijk even naar de administratie. Maar ik zie ook handen omhoog, die suggereren dat er een schorsing gevraagd wordt? 'Een heel korte schorsing', hoor ik. Nou, dat is vijf minuten.

[Schorsing]

De VOORZITTER: Ik heropen de vergadering.

Dan begint de stemming met het amendement en u kent de waarschuwende tekst. Als u een amendement wordt aangenomen, dan stemt u straks over een gewijzigd voorstel. Zijn er fracties die een stemverklaring willen afleggen bij amendement 72 'Volle netten'? Ik zie mevrouw Stolk haar arm omhoog steken.

Mevrouw STOLK (PvdA): Wij hebben goed geluisterd naar de gedeputeerde en begrepen dat het budget, dat structureel beschikbaar is vanaf 2026, voldoende is voor de nog in ontwikkeling zijnde plannen. Dus wij stemmen niet voor dit amendement.

Mevrouw SCHEPER (BBB): Het gaat over motie 432. Wij zijn het echt wel eens met de strekking van de motie, ook heel sympathiek. Alleen, we denken dat het goed afgedekt is in de Voorjaarsmonitor met de risicoanalyse die via de accountant loopt. Dus dat is de reden dat wij niet meestemmen.

De VOORZITTER: Een voorschot op de behandeling van de moties. We doen nu even de amendementen. Maar het is goed dat we uw stemverklaring bij de motie al hebben.

Mevrouw BUIGEL (D66): Wij sluiten ons aan bij de stemverklaring van de PvdA.

De VOORZITTER: Anderen nog? Nee?

Dan denk ik dat wij kunnen gaan stemmen over amendement 72 'Volle netten'. Achter mij is inmiddels de plattegrond in beeld verschenen. Dan kunt u nu gaan stemmen. (...) Ik zie dat iedereen heeft gestemd, de stemming is gesloten. Ik zie de volgende blokken. Ik zie dat voor het amendement hebben gestemd het CDA, de BBB, de PVV, de ChristenUnie, Forum voor Democratie, de VVD, de Partij voor het Noorden en Groninger Belang. Tegen hebben gestemd de Partij voor de Dieren, GroenLinks, de Partij van de Arbeid, de SP, D66 en Volt. Dat betekent dat voor het amendement hebben gestemd 25 leden en daartegen 16 leden. Dat betekent dat het amendement is aangenomen.

Dan zijn wij toe aan de moties. Zijn er nog fracties die een stemverklaring over een motie willen afgeven? De heer Van Kesteren.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Voorzitter, de PVV-fractie houdt vast aan motie 432 omdat de argumenten van de gedeputeerde over vertrouwelijkheid niet valide zijn. Bij soortgelijke projecten in het verleden is ook gerapporteerd aan Provinciale Staten met een toelichting dat in verband met vertrouwelijke informatie een andere mogelijkheid werd geboden, bijvoorbeeld onder geheimhouding. Dit om informatie tot zich te nemen. En dat, voorzitter, staat los van het pleidooi in de motie voor een actieve en specifieke voortgangsrapportage in geval van substantiële afwijkingen, planning, kosten, opbrengsten en risico's van het miljoenenproject Oostpolder.

Tot zover.

De VOORZITTER: Dank u wel. Wie verder? Verder niemand? Dan kunnen we gaan stemmen.

Motie 430 'Volle netten' is ingetrokken.

Motie 431 'Bovenlangs met de onderbestedingen' is ingetrokken.

Dat begint met motie 432 'Transparantie monitor financiële risico's Oostpolder'. Daar kunt u nu over stemmen. (...) Ik zie dat iedereen heeft gestemd, de stemming is gesloten. Voor de motie hebben gestemd de PVV, de ChristenUnie, de Partij voor het Noorden en Forum voor Democratie. Tegen hebben gestemd het CDA, de BBB, de Partij voor de Dieren, GroenLinks, de VVD, de Partij van de Arbeid, de SP, D66, Volt en Groninger Belang. Dat betekent dat er 7 leden voor hebben gestemd en 34 leden tegen. De motie is verworpen.

De volgende motie is 433 'Van begroten naar uitvoeren'. U kunt daar nu over stemmen. (...) Ik zie dat iedereen heeft gestemd, de stemming is gesloten. Voor de motie hebben gestemd de PVV, de ChristenUnie, de Partij voor het Noorden, Forum voor Democratie en Volt. Tegen hebben gestemd het CDA, de BBB, de Partij voor de Dieren, GroenLinks, de VVD, de Partij van de Arbeid, de SP, D66 en Groninger Belang. Dat betekent dat er 8 leden voor hebben gestemd en 33 leden tegen. De motie is verworpen.

Dat brengt ons bij motie nummer 434 'Sterke schouders betalen het zelf'. En daar kunt u nu over stemmen. (...) Ik zie dat u allemaal hebt gestemd en dat voor deze motie hebben gestemd de SP en de Partij voor de Dieren. En tegen hebben gestemd de BBB, de Partij van de Arbeid, GroenLinks, de ChristenUnie, Groninger Belang, de VVD, D66, de PVV, het CDA, Volt, de Partij voor het Noorden en Forum voor Democratie. Hetgeen betekent dat er 3 leden voor hebben gestemd en 38 leden tegen. En de motie is verworpen.

Motie 435 'Recreatieve ambities waarmaken' is ingetrokken.

Daarmee zijn we aan het eind van de moties gekomen en dan zijn we bij het voorstel zelf. Is er niemand die een stemverklaring bij het voorstel zelf zou willen afleggen? Dat is dat niet het geval?

Dan kunnen we gaan stemmen. (...) [Geroffel op de tafeltjes.] Ja, er is unaniem gestemd om de Jaarstukken vast te stellen, in hun geamendeerd vorm – ook dat nog. Dus dat was het trommelen wel waard.

Dan zijn we aan het eind van dit agendapunt gekomen.

3. Mondelinge vragen

De VOORZITTER: Dan zijn wij bij het blokje mondelinge vragen. De eerste vraag wordt gesteld door de Partij voor het Noorden over ambulancezorg. Het woord is aan de heer Zwart.

De heer ZWART (PvhN): Voorzitter, vandaag stond er een tekeningetje in het Dagblad van het Noorden van 'Toos & Henk' over de ambulancezorg en dat dit zo langzamerhand toch een probleem gaat worden. De bereikbaarheid van acute zorg staat ook in Groningen onder druk. Berichten over oplopende ambulance-aanrijtijden, personeelstekorten en de voortdurende discussie over de concentratie van complexe zorg roepen bij veel inwoners, zeker in het Ommeland, grote zorgen op. Voor de Partij voor het Noorden is goede en tijdige acute zorg geen luxe maar een basisvoorziening waarop iedere inwoner moet kunnen rekenen, ongeacht waar hij of zij woont. Voorzitter, hoeveel extra rijtijd, hoeveel extra risico en hoeveel verschraving van de acute zorg vindt GS voor de inwoners van Groningen nog acceptabel?

De vragen. 1) Uit landelijke en regionale cijfers blijkt dat de ambulance in delen van Groningen niet altijd binnen de norm van vijftien minuten ter plaatse is. Kan GS per gemeente of regio inzicht geven in de actuele aanrijtijden en aangeven waarom deze norm structureel niet wordt gehaald?

2) De provincie Groningen kent grote afstanden, een vergrijzende bevolking en de toenemende druk op de acute zorg. Welke concrete acties onderneemt GS om te voorkomen dat inwoners van Noorden en Oost-Groningen verder op achterstand raken ten opzichte van de Randstad als het gaat om tijdige toegang tot acute zorg? 3) Vindt GS dat inwoners van het Ommeland rechthebben op dezelfde kans op tijdige levensreddende zorg als inwoners van de stad Groningen en de Randstad? Zo ja, welke inzet pleegt GS richting het Rijk, zorgverzekeraars en zorgaanbieders om die gelijkwaardigheid daadwerkelijk te garanderen?

Dank u wel.

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Dank voor de vragen vanuit de Partij voor het Noorden.

Ik hoef de vragen denk ik niet opnieuw op te lezen, ik kom gelijk met de antwoorden. Vraag 1: GS heeft geen rol in de ambulancezorg en beschikt daarom niet over eigen gegevens over

aanrijtijden. De verantwoordelijkheid voor ambulancezorg ligt bij Ambulancezorg Groningen – daar ligt de uitvoering, de regionale ambulancevoorziening – kort gezegd RAV Groningen, eindverantwoordelijk voor het leveren van goede ambulancezorg – en het Ministerie van VWS.

De actuele aanrijtijden worden jaarlijks landelijk gepubliceerd door de IGJ. En u zult vast vragen wat dat betekent? Ik heb nog geen idee. En ook via de landelijke ambulancevoorziening, de LAV. Alleen deze partijen kunnen per gemeente of gebied inzicht geven in waar de 15-minutennorm structureel niet wordt gehaald. Het is aan de RAV Groningen om aan te geven in welke gebieden de norm structureel niet wordt gehaald, wat de oorzaken zijn en welke verbetermaatregelen worden genomen. GS heeft hier geen sturings- of verantwoordingsrol.

Dan vraag 2. GS heeft geen rol in de acute zorg of ambulancezorg. Binnen de eigen bevoegdheid zet GS in op signaleren, agenderen en het versterken van randvoorwaarden zoals bereikbaarheid, leefbaarheid en regionale samenwerking. Daarmee draagt GS indirect bij aan het voorkomen dat inwoners van Noord- en Oost-Groningen verder op achterstand raken. Maar de verantwoordelijkheid voor tijdige toegang tot acute zorg ligt bij de RAV, zorgaanbieders, zorgverzekeraars en het Rijk. GS kan hoogstens de zorgen die de Partij voor het Noorden en GS hebben, delen met de verantwoordelijke partijen en het signaal afgeven binnen het netwerk Gezond Groningen, waarin wij als provincie deelnemen.

En dan vraag 3. GS vindt dat inwoners van het Ommeland rechthebben op dezelfde kansen en op tijdige levensreddende zorg als inwoners van stedelijke gebieden. Hoewel GS geen rol heeft in de acute zorgketen, zet de provincie in op signaleren, agenderen en belangenbehartiging richting het Rijk, zorgverzekeraars en zorgaanbieders en investeert GS in randvoorwaarden zoals bereikbaarheid, leefbaarheid en digitale infrastructuur om gelijkwaardigheid te ondersteunen.

De heer ZWART (PvvhN): Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoorden. Ik ben alleen de zorg niet kwijt die ik eigenlijk van tevoren ook al had. Want ondanks dat je niet verantwoordelijk bent rechtstreeks voor de ambulancezorg, ben je wel verantwoordelijk voor de veiligheid van je inwoners. De medische veiligheid hoort daar wel degelijk bij. En ik heb ook de vraag: wat betekent dat eigenlijk, IGJ? Maar daar hoop ik nog weleens antwoord op te krijgen. Het wordt hier gezegd. Hebt u dat gehoord, gedeputeerde? Oké.

Het is mooi dat GS de zorgen wil delen met degenen die wel verantwoordelijk zijn. Maar ik vraag daarom dan heel duidelijk een toezegging dat het inderdaad zo snel mogelijk gaat gebeuren. Want er is sprake van het niet aan de norm houden van die vijftien minuten. Dat kan misschien ook niet overal, maar misschien moeten de ambulances ergens anders gesitueerd worden. Het is een zorg in het Ommeland en ik vraag GS om daar fors op in te grijpen.

Dank u wel.

De heer ROEMERS (gedeputeerde): We gaan niet over de medische veiligheid als provincie. 'Ingrijpen': dat is misschien een heel groot woord. Maar volgens mij heb ik in de beantwoording aangegeven dat waar wij kunnen faciliteren, wij ook contact opnemen met de partijen die daarover gaan.

De VOORZITTER: Dank u wel.

Dan zijn wij toe aan de tweede vraag. Die is van de SP en die gaat over kerncentrales. Die wordt gesteld door mevrouw Bakker.

Mevrouw BAKKER (SP): Ja, weer schoffeert het Rijk Groningen. Want het plaatsen van een kerncentrale, of misschien zelfs wel twee, in Groningen is opnieuw het onderwerp van gesprek. Gelukkig vinden wij hier in de regio, de bestuurders en in ieder geval de SP, aan onze zijde dat we dat niet willen. En dat hebben ze ook de afgelopen week goed laten horen. Maar we weten ook dat we bijna acht ton van het Rijk hebben gekregen aan proceskosten 'verweer kerncentrales'.

De oproep van de SP is: kunnen we dat geld ook inzetten om volgende week met zoveel mogelijk mensen uit Groningen – Staten, raden, maar ook gewoon inwoners die dat willen – naar het debat op donderdag 2 juli in de Tweede Kamer te gaan? Om daar van ons te laten horen en te zorgen dat wij goed het geluid uit Groningen laten horen dat wij kerncentrales hier niet willen?

De heer ROEMERS (gedeputeerde): Luid en duidelijk, deze oproep vanuit de SP.

Als het gaat om de bus: we hebben dat eerder ook weleens gedaan bij andere onderwerpen. Maar wij staan daar welwillend tegenover. Wij vinden het wel iets wat de Staten zelf moeten organiseren. Dat is niet aan ons. Maar als daar ook kosten voor worden gemaakt, dan kunnen wij daarin faciliteren.

Mevrouw BAKKER (SP): Ja, voorzitter, dat is heel erg fijn. Ik heb al even een beetje in de Staten rondgevraagd en de Staten zijn daar bereid toe om dat te willen. Dus we zouden de griffie hierbij willen vragen om dat te organiseren. [Gelach in de Statenzaal.] Ja, sorry, het is wel een beetje op korte termijn. Maar er is voldoende geld, dus als jullie externe inhuur daarvoor nodig hebben, dan kan dat!

De VOORZITTER: Nou, ik begreep van de griffier dat hij een groot rijbewijs heeft. Dus niets kan uw geluk meer in de weg staan! [Gelach in de Statenzaal.]

De gedeputeerde nog? Nee?

Dan is de derde vraag afkomstig van GroenLinks, mede namens de Partij van de Arbeid. Het woord is daarvoor aan mevrouw Roelfszema.

Mevrouw ROELFSZEMA (GroenLinks): Nou, zoals al genoemd namens GroenLinks en Partij van de Arbeid zouden we graag de volgende vraag willen stellen naar aanleiding van het RTV Noord-artikel over de 329 missende dossiers van het IMG. Ik houd het verder kort, ik ga gelijk over tot de vragen.

Is bekend hoe deze dossiers zoek hebben kunnen raken en of er sprake is van een incidenteel of een structureel probleem? Welke maatregelen neemt het IMG om herhaling te voorkomen? Wanneer is het College voor het eerst geïnformeerd over deze problematiek? Op welke wijze wordt de provincie geïnformeerd door het IMG en het Rijk over dergelijke uitvoeringsproblemen? De Nationale Ombudsman stelt dat overheidspartijen onvoldoende leren van eerdere fouten in de hersteloperatie. Herkent het College dit beeld? Welke signalen ontvangt het College vanuit inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties over de kwaliteit van de uitvoering door het IMG en de NCG?

Tot zover, voorzitter.

Mevrouw TOP (gedeputeerde): Nou, dan ga ik ook maar gelijk richting de vragen.

Is bekend hoe de dossiers hebben kunnen zoekraken? Het is eerlijk gezegd een beetje ongebruikelijk dat wij dit soort antwoorden voor een andere partij moeten geven. Nou ja, een stukje service zo vlak voor de zomer is ook niet verkeerd. Dus wij hebben dit opgezocht op de site van het IMG. U kunt het nalezen en als u wilt begrijpen, dan moet ik aanraden. Want ik kan het nu voorlezen, maar goed.

'Uit beeld geraakt': de aanvraag van deze meneer was een klacht bij de Ombudsman en die was er eentje uit een groep van 329 die eerder op pauze stond, in afwachting van de introductie van de Regeling Herstel met Aannemer. Omdat zij al eerder een zienswijze hadden ingediend na de schadeopname, kregen deze dossiers een dubbele status. Het klopt niet dat deze dossiers kwijt waren, dus ze zijn niet ergens achter een kast zoekgeraakt. Maar ze zijn tijdelijk uit beeld vanwege deze bijzondere status. En daardoor ontstond er een extra vertraging.

Nou, dit is allemaal na te lezen op de site, maar ik denk dat het wel weer een symptoom en een voorbeeld is van hoe ongelooflijk ingewikkeld we het georganiseerd hebben, dat zelfs de organisaties zelf de weg af en toe de weg even kwijtraken.

Of dit ook een incidenteel of een structureel probleem is? Ja, dat is voor ons op geen enkele manier te overzien. De Ombudsman heeft daar natuurlijk vragen over gesteld en heeft ook aangedrongen op het uitzoeken in de ICT-systemen of dit voorkomen kan worden.

Dat is dan meteen ook het antwoord op uw volgende vraag: welke maatregelen neemt het IMG? Nou, dit is in ieder geval eentje die de Ombudsman heeft aangeraden. Wij hebben de vraag ook uitstaan, maar op dit moment is daar nog niet uitgebreid een antwoord op.

Voor het eerst is het College geïnformeerd eigenlijk op hetzelfde moment als u: op het moment dat de Ombudsman met deze feiten naar buiten kwam.

Op zichzelf, de wijze waarop de provincie wordt geïnformeerd door IMG en Rijk over dergelijke uitvoeringsproblemen: ja, wij hebben intussen in de loop der jaren een redelijk intensieve overlegstructuur opgericht. Wij hopen – en dat gebeurt ook wel – dat wij daar dit soort problemen die zich voordoen in de uitvoering, wel met elkaar delen. Maar ja, dat is dus geen 100-procentgarantie dat alles gedeeld wordt kennelijk. Dat is ook niet verplicht, maar dat is natuurlijk wel fijn als je met elkaar in zo'n operatie zit.

De Nationale Ombudsman stelt dat overheidspartijen onvoldoende leren van eerdere fouten. Herkent het College dit beeld? Ja kijk, ik denk dat het een illusie dat er nooit gewerkt zal worden zonder dat er fouten gemaakt worden. Dat blijft. Waar het hier natuurlijk om gaat – en eerlijk gezegd is dat dan misschien nog niet eens zo direct op de dossiers die zoek zijn geraakt van toepassing, maar ook bijvoorbeeld het ACG-rapport dat we onlangs hebben gehad – is dat er een keer fouten in kunnen

sluipen. Maar dan gaat het er heel erg om hoe je daarmee omgaat. En bovendien zorg je er ook voor dat dat dan niet voor jarenlang een patroon is. Ik denk dat daar nog wel wat verbetering in mogelijk is.

Welke signalen ontvangt het College vanuit de inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties over de kwaliteit van de uitvoering? Nou ja, ik zou zeggen: hebt u even? Maar ook daarvoor geldt dat wij die signalen natuurlijk krijgen. Wij voeren ook gesprekken met maatschappelijke organisaties, ook onlangs weer door de actualiteiten. Die beelden zijn allemaal wel redelijk gelijk en de gesprekken met het Rijk en de uitvoeringsorganisaties zijn op dit moment in volle gang om te kijken hoe we daar nou echt een keer iets kunnen veranderen. Waarbij het voor ons belangrijk is om wat dieper te kijken dan alleen het incident dat zich voordoet. Dit is nu deze 329, maar zo kennen we iedere keer gevallen. We hebben gezegd: misschien is het verstandig om ook nu een keer iets dieper onder de motorkap te kijken. Die gesprekken lopen op dit moment.

Dank u wel, voorzitter.

De heer ZWART (PvH): Voorzitter, het is exact – en u mag het nazoeken – een jaar geleden dat wij hier met dezelfde vraag gestaan hebben en wij toen het antwoord kregen: 'Alle dossiers zijn terecht.' Ze waren op een andere manier opgeslagen, maar alles is terecht. Nou is eigenlijk de vraag: wat is er het afgelopen jaar gebeurd dat er toch weer 329 dossiers...? Ja, is er wel geleerd van de vorige keer? Daar zou ik wel graag antwoord op willen hebben.

Mevrouw TOP (gedeputeerde): Nou, meneer Zwart, ik herinner mij die discussie ook. Ik denk dat dat nog weer over andere dossier ging. Dit is weer een andere categorie en dat is natuurlijk een beetje het punt. Als we niet uitkijken, blijven we van incident naar incident rennen en van brandje naar brandje. Wat we niet willen met elkaar, is dat er voortdurend een klein pleistertje op geplakt wordt, maar we niet iets doen aan het feit dat er steeds opnieuw dit soort incidenten opduikt.

De VOORZITTER: Dank u wel.

Dan zijn wij bij het volgende agendapunt en dat zijn de hamerstukken.

4. Hamerstukken

A. Structurele uitbreiding fondsvermogen Investeringsfonds Groningen

Mevrouw FEENSTRA (SP): Voorzitter, wij willen graag aangetekend hebben dat de SP-fractie tegen dit voorstel stemt met de reden dat wij niet kunnen instemmen met een dergelijke kapitalistische structuur.

De heer DE WIT (CDA): Ja, voorzitter, wij zullen voor dit voorstel stemmen, maar wij willen graag een compliment geven aan het feit dat dit College het standpunt van de meerderheid van de Staten ook heeft omgezet in een wijziging van aanbeveling 5 en 6.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Ja, voorzitter, de PVV-fractie verlangt ook een aantekening bij dit voorstel.

De VOORZITTER: Aantekening dat u geacht wilt worden tegen te hebben gestemd, hè? Ja.

De heer VAN KESTEREN (PVV): Klopt!

De VOORZITTER: Voor mij was het helder. Ik hoorde wat vragen opkomen, maar voor mij was het helder.

Mevrouw VISSER (PvdD): De Partij voor de Dieren wil graag dezelfde weg volgen als de SP in dezen.

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten, waarbij de fracties van de SP, de PVV en de Partij voor de Dieren worden geacht tegen dit voorstel te hebben gestemd en met inachtneming van de stemverklaring van het CDA.]

B. Aanwijzen leden Regioberaad Nij Begun

[Zonder beraadslaging of stemming conform besloten]

5. Ingekomen brieven

A. Overzicht ingekomen brieven GS t.b.v. PS van 24 juni 2026

[Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen]

B. Overzicht ingekomen brieven van derden t.b.v. PS van 24 juni 2026

[Zonder beraadslaging voor kennisgeving aangenomen]

6. Notulen voorgaande vergadering van 27 mei 2026

[Ongewijzigd vastgesteld]

7. Sluiting

De VOORZITTER: Na de vergadering, kreeg ik net in mijn rechteroor ingefluisterd, ligt er voor alle leden van de Staten – nou vooruit, ook voor iedereen op de tribune – een ijsje klaar. En ook voor de gedeputeerde.

Dan komen we nu toe aan het échte zwaartepunt van de vergadering. Iedereen heeft weleens wat te vieren, sommigen wat meer. Er is één vrouw in ons midden die we al heel lang kennen als Antrude Oudman. En we gaan naar een andere naam toe, namelijk Antrude Brinkman. De aanleiding daarvan is niet dramatisch, want zij is in het begin van deze maand getrouwd met Jeroen Brinkman. En ik vind het stoer dat zij de wittebroodsweken bij de Staten doorbrengt. Dat verdient een bloemetje! [De voorzitter overhandigt mevrouw Brinkman-Oudman een bos bloemen. Geroffel op de tafeltjes.] Die zag u niet aankomen, hè? Ik ook nauwelijks.

Wat ik wel zag aankomen – want er is een schriftelijk briefje van binnengekomen; dat is wel een pleonasme, geloof ik – is dat Richard Joling vertrekt als Statenlid. Al weet je dat bij Richard nooit zeker. In maart 2023 namen we afscheid van maar liefst 26 Statenleden en Richard was daar een van. Ik sprak hem als eerste toe, omdat ik het zo leuk vond om te zeggen dat we in het hoge Noorden ook zoiets hebben als het diepe Zuiden. Daar komt die ‘weg’. En we zwaaiden hem uit en hij kwam gewoon terug. Want de kiezers en de PvdA wilden je opnieuw in de Staten en het vertrek was dus achteraf een korte pauze.

Drie jaar eerder, in november 2020, hield je je *maidenspeech*. We zaten in coronatijd. Dus dan moet je je voorstellen: er wordt nu een enquête over gehouden. Maar mondkapjes, anderhalve meter, een goeddeels lege Statenzaal, voor elke fractie één fysiek plekje en de rest moest het maar via monitors volgen. Statenleden moesten ook nog op tijd thuis zijn – voor sommigen in het zuidoosten van de provincie was dat best een onderneming – om dan digitaal een aparte vergadering te kunnen hebben waarin digitaal kon worden gestemd. Dat had allerlei juridische redenen die nauwelijks meer zijn te reproduceren. Maar in de werkelijkheid van dat moment was dat het. Dus als je dan je *maidenspeech* moet houden, dan is dat van een intimiderende vreemdheid eigenlijk.

Maar Richard liet zich door die omstandigheden niet klein krijgen. Hij stond op, ging hier staan, keek in een halflege zaal rond en vertelde waar hij ‘weg’ komt. Hij vertelde over burgemeester Beisdorp, B.B. Dorp, gebouwd in de crisisjaren, een arbeiderswijk waar arbeiders in hun eigen moestuin – dus ze hadden wat meer tuin – hun eigen eten konden verbouwen. Ik citeer Richard: ‘en een *schuurtje veur ’t stientje*.’ Richard zei dat hij het thuis goed had, maar de mensen om hem heen, de jongens uit de buurt, hadden vaak kapotte schoenen en afgedragen kleding. Er was veel werkloosheid in de jaren tachtig. Er was de hoofdmeester van de school, meester Kees, die raadslid was voor de Partij van de Arbeid. En zo zie je hoe goed onderwijs altijd zijn vruchten afwerpt. Want meester Kees werd een soort baken in het leven van de jonge Richard: hoe je je kunt inzetten voor andere mensen en je kunt werken aan een ideaal dat groter is dan jezelf.

Richard zei aan het eind van zijn, vond ik, indrukwekkende toespraak: “Het idee dat ik hier nu in de Statenzaal sta, ook mede deels namens de inwoners van Burgemeester Beisdorp, beste mensen, dat doet me wat.” En dat deed ons ook wat. Het is in de jaren die volgden, eigenlijk niet minder geworden. Altijd als Richard spreekt, dan zie je bijna fysiek dat rooie hart omhoog komen. De emoties zaten regelmatig dicht onder de oppervlakte en soms net iets erboven. Je voerde over ontzettend veel onderwerpen het woord: energietransitie, mijnbouw, mobiliteit, internationalisering, defensie, de Eemshaven. Echt zo veel dat je denkt: deden die andere fractieleden eigenlijk nog wat?

Maar altijd was er het verbindende thema knokken voor Groningers die in de hoek zitten waar de klappen vallen en die van Den Haag verrekte weinig te verwachten hebben. Het is goed dat je na je eerste afscheid weer terugkwam, want het was gewoon niet goed af. Het komt nooit af, natuurlijk, maar toen was het nog maar net begonnen. Groningen kon je nog wel even goed gebruiken en het spreekt niet vanzelf bij mensen die naast hun Statenwerk nog een veeleisende baan hebben als dagcoördinator bij de Dienst Informatie & Screening Asielzoekers, als voorzitter van de ondernemingsraad van de locaties Ter Apel, Budel en Den Haag, als eigenaar van een bedrijf, als vader van vijf kinderen, als grootvader van negen kleinkinderen, Elf, hoor ik nu: we zijn de tel kwijtgeraakt.

En dan heb ik de duiven nog niet eens meegerekend, hè? De postduiven. Ik moet ze even noemen, want ze horen bij Richard. Jij zei ooit dat je in noodgevallen waar jij woont, de ambulance-aanrijtijden niet altijd actueel zijn geweest: “Beter dat je de duiven erop af kon sturen dan 112 bellen.” Dat zei veel over je vertrouwen in duiven, natuurlijk. Maar ook wel iets over de staat van de publieke voorzieningen in het gebied waar je woont. Überhaupt, om maar een passend woord te gebruiken, de voorzieningen in de grensregio. Richard heeft zich er als Statenlid enorm voor ingezet en terecht.

Zo had hij dat grenskantoor Rhederbrug, het bestaat nog steeds. Ik heb dat gisteravond nog even gezien op een oud filmpje met een net iets jongere Richard die echt in een bouwval staat en heeft hij dan net voor 1 euro gekocht. En hij weet dan al dat hij er best wel wat geld achteraan moet brengen en in de praktijk is dat best wat tegengevallen. De kosten moesten nog komen, maar wat een vervallen krot was, is inmiddels een parel van Westerwolde. Dus Richard heeft ook buiten de Statenzaal zichtbaar Groningen mooier gemaakt.

Er voegde zich in die tweede fase ook nog iets anders toe: je ontpopte je als commissievoorzitter. Die rol zat je als gegoten. Heel en helemaal eigen: humor, alertheid, strakke regie. En je leidde de vergadering op een manier die mensen denk ik allemaal het gevoel gaf dat ze serieus genomen werden, maar ook wel dat de touwtjes kort waren. Dus collega's wisten: als Richard het voorzit, gaat het efficiënt en ondertussen ook gezellig.

Nou, je gaat nu weg omdat een volgende stap in je loopbaan dat vraagt. Je werkgever vindt het een moeilijk te verenigen met het ander. Dat is jammer, want wat ons betreft was er geen vuiltje aan de lucht, hè? De Provinciewet doet daar helemaal niet moeilijk over. Maar wij hebben genoten van je Groningse eigenheid, van je eigenzinnigheid, van soms gewoon je eigengereidheid: dat is allemaal op jou van toepassing. We spiegeldden ons aan je trouw aan je *roofs*. De trouw aan je mensen voor wie je je leven lang al opkomt. Dat neem je ook mee, denk ik, waar je ook naartoe gaat en met wat voor mensen met wie je te maken krijgt.

Dus dank je wel, Richard, voor – ik tel het maar even bij elkaar op inclusief pauze – voor zeven jaar betrokkenheid bij Provinciale Staten, voor je rolvastheid, voor die *maidenspeech* in een halflege Statenzaal, voor de terugkeer in 2023, toen je ook weg had kunnen blijven. En voor de commissievergaderingen die je voorzat, voor de debatten die je voerde, voor de humor die je meebracht en voor B.B. Dorp: want dat dorp heeft via jou al die jaren ook een stem in dit huis gehad.

Dus ik weet het: resultaten uit het verleden bieden geen enkele garantie voor de toekomst. Maar misschien zien we je gewoon weer terug. Jij hebt bewezen dat je de weg hierheen en ook de weg terug heel goed weet te vinden. Richard, het ga je goed, dank je wel! [Geroffel op de tafeltjes.]

De heer JOLING (PvdA): Ooit stond ik hier voor de eerste keer als spreker en nu mag ik hier voor de laatste keer staan om afscheid te nemen. Voorzitter, collega's, in mijn laatste toespraak hier, in deze mooiste en oudste Statenzaal van Nederland, wil ik nog een paar stichtelijke woorden tot u spreken.

Vandaag neem ik afscheid. Nou, ik heb hier zes jaar staan, maar ik maar er nu gewoon zeven van. Na zeven jaar in deze Staten. En 25 jaar en één maand in de politiek. Mijn drijfveer begon lang geleden. Als kind zag ik wat armoede met mensen doet, hoe zorgen zich opstapelen en hoe kansen verdwijnen. De Commissaris refereerde er al aan: mijn hoofdmeester, ook raadslid, liet me zien dat het anders kan. Toen kon het al anders. Dat je het verschil kunt maken en daar is het bij mij begonnen.

Wat ik daar leerde: alle mensen zijn gelijk en mensen moet ook altijd gelijk behandeld worden. Ik heb altijd zo gehandeld. Door elkaar op te zoeken, door verbinding te maken en soms ging dat

gewoon menselijk. Ik herinner me nog dat ik een keer hier stond achter het kathedr en dat ik met de slinger omhoog wou draaien en dat het kathedr voorover viel, ik me nog net in evenwicht kon houden en ik enorm de slappe lach kreeg.

Weet je, we mogen verschillen maar we blijven mensen. Maar die kloof is er. En nu word ik wat serieuzer. Ik zeg u dit: de strijd tegen tweedeling is geen links of rechts verhaal. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom roep ik u op: blijf elkaar opzoeken, blijf verbinden.

Ik ga straks naar Drenthe. In het Gronings volkslied zingen we '*van Drenthe tot aan t Wad*'. Dat betekent dus dat Groningen en Drenthe bij elkaar horen. En dat ga ik doen in Drenthe: ik blijf Drenthe en Groningen verbinden.

Tot slot. Jullie zijn allemaal geweldige collega's. En het was ook superfijn in de fractie. Wij hebben – ik had het al eerder gezegd deze vergadering – een kundige Commissaris van de Koning en we mogen ons gelukkig prijzen met de griffie. Waar zitten ze? O, daar. Want wat hebben die ons ook goed ondersteund. En ook dank aan de pers die ons scherp houdt.

Dank aan iedereen. Ik neem afscheid met trots en met vertrouwen. Dank u wel! [Applaus.]

De VOORZITTER: Er is niets meer te zeggen. Er staat ijs klaar.

De vergadering is gesloten (13.35 uur).

